

SUBCULTURES-sivusto

verkkosivusto muslimiperheen kohtaamisen tueksi
päivähoidon arjessa

Tara Vallenius
Opinnäytetyö, syksy
2017
Diakonia-
ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusoh-
jelma
Sosionomi (AMK) + Las-
tentarhanopettajan kel-
poisuus

TIIVISTELMÄ

Tara Vallenius. Subcultures-sivusto – verkkosivusto muslimiperheen kohtaamisen tueksi. Helsinki. Syksy 2017, 49 s., liite.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Helsingin toimipiste. Sosiaalialan koulutusohjelma, Sosionomi (amk) + Lastentarhanopettajan virkakelpoisuus.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on palvella ensisijaisesti varhaiskasvatuksen ammattilaisia ja varhaiskasvatuksen piirissä olevaa muslimiperhettä. Aineiston keruussa ja analysoinnissa on hyödynnetty kuvailevaa kirjallisuuskatsausta. Aineiston keruun helpottamiseksi islamilaista tapakulttuuria on pilkottu erilaisiin kysymyksiin, kuten kuka on maahanmuuttaja? Mikä on islam ja muslimi? Mitä tarkoittaa tapakulttuuri? Miten se määritellään ja mitä siihen kuuluu? Mikä on katsomuskasvatus? Mitä tarkoittaa moninaisuuden kohtaaminen?

Erilaista kirjallisuutta ja muita lähteitä käyttäen on tuloksena syntynyt Subcultures-sivusto, joka tarjoaa tietoa islamilaisesta tapakulttuurista varhaiskasvatuksen ammattilaisille. Tavoitteena oli luoda opas verkossa, josta olisi mahdollisimman paljon hyötyä päiväkodin kasvatushenkilöstölle heidän työn tueksi.

Verkkosivusto on produktio, joka toimii myös osana Diakonia-ammattikorkeakoulun Moninaisuus ja monikulttuurisuus -opintojakson aineistoa. Verkkosivuston on mahdollista tavoittaa opiskelijoita jo opintojen aikana ja siten he pystyvät hyödyntämään tämän sisältöä. Verkkosivun tiedot ovat suuntaa-antavia, mutta antavat perustietoa islamista ja muslimina olemisesta, muslimien käytöksestä, kielestä ja pukeutumisesta.

Asiasanat: Varhaiskasvatus, varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, Islam, muslimi, muslimiperhe, Internetin hyödyntäminen, käyttäytyminen, muslimit sosiaalityön asiakkaina, islamilainen tapakulttuuri, paasto, islamilaiset juhlapyhät.

ABSTRACT

Tara Vallenius.

Subcultures' website for supporting Muslim family confront.

49 p., appendix. Language: Finnish. Helsinki. Autumn 2017.

Diaconia University of Applied Science. Degree Programme in Social Services, Option in Social Services and Education. Degree: Bachelor of Social Services.

The objective of this bachelor's thesis is to serve early childhood education teachers and Muslim families. The material for this study was built on the use of the descriptive review of the literature. To facilitate the collection of data, the Islamic culture and customs were divided into different questions such as: Who is an immigrant? What is Islam and Muslim? What does the culture and customs mean? How is it defined and what it is about? What is ideology education? What does it mean to encounter diversity?

The Subcultures' info website is created by using different literature and other sources. The website provides information on Islamic customs for early education professionals.

The website is production that also serves as part of the Diversity and Multicultural Study course in Diaconia University of applied science. There for it is possible for the website to reach students during their studies and thus be able to utilize this content.

The website's information is indicative but provides basic information on Islam and being Muslim, also with information on Muslim behavior, language and clothing.

Keywords: Early childhood education, the basics of early childhood education, Islam, Muslim, Muslim families, Internet utilization, behavior, Islamic culture and customs, fasting, Islamic holidays

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 VARHAISKASVATUS	7
2.1 Muslimiperheen kohtaaminen varhaiskasvatuksessa.....	7
2.2 Katsomuskasvatus uudessa varhaiskasvatussuunnitelmassa	12
3 VERKKOSIVUSTON SUUNNITTELU.....	13
3.1 Subcultures-sivuston sisällön kokoaminen	13
3.2 Subcultures-sivuston synty.....	15
4 VERKKOSIVUSTON AINEISTO	17
4.1.1 Äidinkieli ja kommunikaatio.....	19
4.1.2 Juhlapyhät	20
4.1.3 Pukeutuminen.....	22
4.1.4 Koulutus.....	23
4.2 Perhe islamilaisessa kulttuurissa.....	24
4.2.1 Seurustelu ja avioliitto	27
4.2.2 Lapsen syntymä.....	28
4.2.3 Avioero.....	30
4.2.4 Naisen asema	31
4.2.5 Homoseksuaalisuus.....	33
4.3 Rituaalinen puhtaus.....	34
4.3.1 Poikien ympärileikkaus	34
4.3.2 Tyttöjen ympärileikkaus	35
4.4 Ruokailutavat ja ruokavalio.....	37
5 VERKKOSIVUSTON ARVIOINTI.....	40
6 POHDINTA	43
LÄHTEET.....	46

1 JOHDANTO

Suomen muslimit muuttavat synnyinmaastaan avioliiton tai työsuhteen vuoksi, mutta usein myös olosuhteiden pakottamina. He tulevat erilaisista etnisistä ja kansallisista taustoista sekä edustavat monenlaisia kulttuureja. Suomessa asuvien muslimien yleisimpiä etnisiä ryhmiä ovat somalialaiset, eri maista tulleet arabiankieliset, bosnialaiset, Kosovon albaanit, turkkilaiset ja kurdilaiset. (Martiainen, Sakaranaho & Juntunen 2011, 103.)

Vuonna 2010 Suomessa asui 40 000 muslimia ja amerikkalaisen sitoutumattoman tutkimusorganisaation Pew Research Centerin arvion mukaan muslimiväestön määrä tulee vuoteen 2050 mennessä kasvamaan 190 000:een (Yle 2015). Vuoden 2015 alusta Eurooppaan on saapunut yli 792 000 ihmistä pyytäneen kansainvälistä suojelua. (Amnesty.)

Muutosten myötä moninaisuus ja monikulttuurisuus ovat teemoina tulleet yhä tärkeämmäksi osaksi sosiaali- ja varhaiskasvatustyötä. Tämä asettaa kohtaamistaidon jatkuvan kehittämisen kohteeksi. (Korhonen 2013, 56–57.)

Opinnäytetyön aineistoon tarkoitukseni on kerätä tietoa muslimikulttuurista ja esittää se kuvailevaa narratiivista kirjallisuuskatsausta hyödyntäen. Maahanmuuttajia saatetaan helposti käsittää yhdeksi ryhmäksi, jolla on samoja ominaisuuksia, samoja sääntöjä ja lakeja sekä ennen kaikkea samoja arvoja. Asia ei kuitenkaan ole näin yksiselitteinen vaan lähes kahden miljardin suuruisen populaation joukkoon mahtuu erilaisia ihmisiä, jotka ovat saapuneet Suomeen ja muihin Euroopan maihin eri syistä, puhuvat eri kieliä, ovat huippukoulutettuja tai lukutaidottomia ja tavoittelevat eri asioita.

Kirjallisuuskatsauksen avulla hankitusta tiedosta rakennan verkkosivuston, joka tarjoaisi tietoa islamilaisesta tapakulttuurista varhaiskasvatuksen ammattilaisille. Verkkosivun tiedot ovat suuntaa-antavia, mutta antavat perustietoa islamista ja muslimina olemisesta, muslimien käytöksestä, kielestä ja pukeutumisesta.

Tässä opinnäytetyössä pyrin keräämään tietoa muslimiasiakkaiden arjesta, pu-
keutumisesta, syömisestä ja yleisestä käyttäytymisestä. Kuitenkin tulee pitää
mielessä, että jokainen yksilö ja jokainen perhe on ainulaatuinen olipa se minkä
maan kansalainen ja noudattipa mitä uskontoa tahansa. Opinnäytetyön aineisto
ja sivuston sisältö ovat suuntaa-antavia yleistyksiä. Kahden miljardin ihmisryh-
män joukkoon mahtuu erilaisuutta ja moninaisuus tämän ryhmän sisällä on
huomioitava niin, että parhaiten tietoa saa yksittäisestä perheestä tai henkilöstä
kysymällä. Sivuston tavoitteena on auttaa ymmärtämään tiettyjen asioiden syitä
ja seurauksia. Muslimikulttuuri niin kuin muut kulttuurit on muutosvaiheessa ja
se on saanut vaikutteita länsimaista. Maahanmuutto, internetin käyttö ja kulttuu-
rien sekoittuminen ovat vaikuttaneet myös muslimikulttuuriin ja perinteisiin, mikä
omalta osaltaan vaikuttaa keräämääni aineistoon ja sen luotettavuuteen.

Perheen yksilöllinen kohtaaminen asiakassuhteessa kulttuurista riippumatta on
tärkeä seikka luottamussuhteen rakentumisen kannalta, mutta auttaisiko am-
mattilaisia esimerkiksi se tieto, että muslimikulttuureissa on kohteliasta välttää
katsekontaktia itseä vanhempiin. Kyseinen tapa ei johdu epäsosiaalisuudesta
vaan yksinkertaisesti tapakulttuurista.

Tämän työn tarkoituksena on palvella ensisijaisesti varhaiskasvatuksen ammat-
tilaisia ja varhaiskasvatuksessa olevia muslimiperheitä. Tarkoituksena on raken-
taa helppokäyttöinen, jäsenelty ja helposti päivittyvä muslimikulttuuria tarkaste-
leva verkkosivusto, joka voisi auttaa ammattilaisia pohtimaan, miten islamilaista
kulttuuria on mahdollista ja mielekästä huomioida päivähoiton arjessa. Tällai-
sen molemminpuolisen ymmärryksen lisäämisen tavoitteena on parantaa kom-
munkaatiota eri kulttuurien välillä ja tukea siten ammattilaisen työskentelyä asi-
akkaan parhaaksi. Opinnäytetyön tavoitteena on tutustua ja tutustuttaa ammat-
tilaisia muslimikulttuuriin ja auttaa ymmärtämään toisesta kulttuureista tulleita
perheitä.

Verkkosivusto on produktio, joka toimii myös osana Diakonia-
ammattikorkeakoulun Moninaisuus ja monikulttuurisuus -opintojakson aineistoa.
Verkkosivuston on mahdollista tavoittaa opiskelijoita jo opintojen aikana ja siten
he pystyvät hyödyntämään tämän sisältöä.

2 VARHAISKASVATUS

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon suunnitelmallista ja tavoitteellista kokonaisuutta. Varhaiskasvatukseen sisältyvät toiminnan jatkuva kehittäminen sekä toiminnan arviointi. Lain mukaan varhaiskasvatusta voidaan järjestää esimerkiksi päiväkodissa, yksityisessä perhepäivähoidossa ja perhekodissa. (Heinonen ym. 2016, 21,74.)

Varhaiskasvatus luo mahdollisuutta lapsen ihmettelylle, oivaltamiselle ja oppimisen ilolle. Varhaiskasvatuksen arki koostuu perustaitojen opettelusta, kuten pukemisesta ruokailusta, omista tavaroista sekä hygieniasta huolehtimisesta. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on kannustaa ja tukea lapsen asteittaista itenäistymistä. Lisäksi lasta kannustetaan toimimaan vastuullisesti ja turvallisesti niin luonnossa kuin liikenteessä ja varhaiskasvatuksen ympäristössä. Varhaiskasvatus auttaa lasta havaitsemaan, tunnistamaan ja säätämään omia tunteita. Tärkeitä taitoja, joita lapset harjoittelevat varhaiskasvatuksessa ovat lisäksi oman ja toisten kehon kunnioittaminen ja suojeleminen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 23.)

Oppimisen ja opettamisen tueksi varhaiskasvatuksessa hyödynnetään mediakasvatusta sekä tieto- ja viestintäteknologisia välineitä, sovelluksia ja pelejä yhä enenevässä määrin. Varhaiskasvatussuunnitelmassa puhutaan lasten osallistumista ja vaikuttamisesta. Tehtävää tukee muun muassa lasten aktiivinen rooli toiminnan toteuttamisessa ja arvioinnissa. Muita varhaiskasvatussuunnitelman tärkeitä osa-alueita ovat moninaisuuden ja monikulttuurisuuden kohtaaminen, joita käsittelen ala-luvussa tarkemmin. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 24.)

2.1 Muslimiperheen kohtaaminen varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksen rooli maahanmuuttajien ensimmäisissä kontakteissa uuteen kulttuuriin on tärkeä. Lasten ja perheiden etnistä taustaa, kulttuuria, kieltä ja uskontoa huomioiva varhaiskasvatus edistää perheiden kotoutumista ja elämänlaatua. Tietoisien ammatillisten reflektoinnin tuloksena hoitoon, kasvatukseen ja opetustilanteisiin sopivia toimintatapoja voi kehittää lasten kulttuuritautaa paremmin huomioiviksi. Lapselle tehtävässä varhaiskasvatuksen suunnitelmassa tulee näkyä kaksikielisyys ja suunnitelma tämän tukemiseksi. Varhaiskasvatussuunnitelma toimii lasten kanssa tehtävän työn pohjana ja tukena. Lapsen siirtyessä esiopetukseen hänelle tehdään esiopetuksen oppimissuunnitelma. Dokumentoinnin avulla varhaiskasvattajalla on mahdollisuus seurata lapsen kehitystä ja arvioida ohjauksen ja tuen tarvetta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 10; Kivijärvi 2016, 255- 258)

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea maahanmuuttajalasten kaksikielistä ja -kulttuurista identiteettiä, koska tämä osaltaan vahvistaa persoonallisuuden kehittymistä. Varhaiskasvatuksen perustana maahanmuuttajalapsilla ovat laadukas varhaiskasvatus ja pedagogisen työn arviointi. Varhaiskasvatuksen laatua edistää ammattilaisten kyky nähdä tavoitteet, sisällöt ja menetelmät kasvatuksessa, jotka ovat lapsen terveen kasvun ja kehityksen kannalta tärkeitä. (Kivijärvi 2016, 252.)

Varhaiskasvatuksessa toimii moniammatillinen tiimi, joiden osaaminen painottaa erilaisia pedagogisia osa-alueita. Ammattikorkeakoulusta valmistuneen lastentarhanopettajan osaamiseen kuuluu sosiaalipedagoginen osaaminen, lapsen kokonaisvaltainen tavoitteellinen tukeminen ja ohjaus arjessa sekä kehityksen eri vaiheissa. Sosionomilla on vanhempien ja perheiden kohtaamisen, ohjaamisen ja tukemisen taidot, joissa korostuvat perhetyön, lastensuojelun ja erityiskasvatuksen osaaminen. (Happo 2008, 99, 104.) Muita varhaiskasvatuksen moniammatillisen tiimin osaamisalueita ovat perustehtävään ja toimintaympäristöön liittyvä osaaminen. Varhaiskasvatuksen ammattilaisten tulee tiedostaa yhteiskunnallisia ja kulttuurisia lähtökohtia sekä toimintaa ohjaavaa lainsäädäntöä ja muuta ohjeistusta. (Pohjasniemi & Rantala 2014, 40.)

Hyvä kasvatusyhteistyö edellyttää ammatillista, avointa ja kunnioittavaa suhtautumista monimuotoisiin perheisiin, heidän äidinkieliinsä ja perinteisiinsä, uskontoihinsa ja ajatusmaailmaansa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 19.)

Korhosen (2013, 57) mukaan maahanmuuttaja-asiakkaan kanssa tapahtuvassa kohtaamisessa sekä työntekijä että asiakas katsovat kohtaamistilannetta omien sosiokulttuuristen näkemystensä läpi. Yksilöiden näkemykset ja maailmankuvat ovat aina sidoksissa siihen yhteisöön, jossa he ovat kasvaneet ja ne perustuvat yhteisesti sovittuihin ja hyväksyttäviin periaatteisiin ja normeihin.

Kulttuurien sekoittumisen tuloksena yksilöiden kulttuurille antama merkitys muuttuu kollektiivisesti rakennetuksi ja monimuotoiseksi. Ihmisten välisen kanssakäymisen tuloksena kulttuurit sekoittuvat ja oppiminen sekä kehitys tapahtuvat erilaisten kulttuurien välisten vaikutteiden ja kohtaamisten risteyskohdissa. Monikulttuurisuuden myötä ihmiset vaihtavat arvoja, tapoja, tavaroita ja palveluja. Kulttuuristen kohtaamisten lisääntyessä muuttuvat myös itse kulttuurit. (Korhonen 2013, 59.)

Ammatillisen ohjaustyön lähtökohtana voidaan pitää sitä, että ammattilaisella on riittävä tieto asiakkaan arvoista sekä kulttuurisesta viitekehystä. Ammatillisen kohtaamisen tulisi olla aina ennakkoluulotonta, neutraalia ja toisen erilaisuutta kunnioittavaa. Ammatilaisen tulee olla myös tietoinen omista käsityksistä ja omaksutuista tavoista. Onnistuneen monikulttuurisen ohjauksen toteuttamiseksi tarvitaan kulttuurien välistä ymmärrystä ja viestintäosaamista. Lisäksi ammattilaisella on hyvä olla käsitystä maahanmuuttajien oppimis- ja sopeutumisprosessista. Eri kulttuurien, uskontojen ja etnisten taustojen välisen ymmärryksen ja suvaitsevaisuuden leviämiseen vaikuttavat ensisijaisesti ammattilaisten asenteet ja lähestyminen. (Korhonen 2013, 56, 64–67.)

Kohtaaminen eri kulttuurien välillä on prosessi, jossa kumpikin osapuoli pohtii ja kritisoii omaa ja toisen kulttuuria sekä erilaisia merkityksiä, joita on omaksuttu oman elämänkaaren jossain kohdassa. Pohdinta ja kyseenalaistaminen johtavat monesti tajunnan laajenemiseen ja ymmärrykseen haitallisista perspektiiv-

veistä. Pohdinnan tuloksena voimme monikulttuurisessa ympäristössä tiedostaa ja suhtautua kriittisesti omaan ajatusmaailmaamme ja sen rajoituksiin. (Korhonen & Puukari 2013, 57.)

Puukarin ja Korhosen (2013, 57) mukaan aito kohtaaminen ja dialogi ovat ainoa tapa tutustua erilaisuuteen ja itseensä, ajatteluunsa ja toimintatavoitteisiinsa. Onnistunut kohtaaminen edellyttää varhaiskasvatuksen henkilöstöltä vuorovai-
kutustaitoja, kulttuurista tietoisuutta sekä omien mahdollisten ennakkokäsitysten pohdiskelua (Pernaa 2014). Maahanmuuttaja-asiakkaan kanssa tapahtuvassa kohtauksessa olisi hyvä tiedostaa, että henkilö on saattanut muuttaa täysin erilaisista olosuhteista uuteen kulttuuriin. Asiakas joutuu opettelemaan uuden maan tapoja ja käytäntöjä. Hän joutuu opettelemaan kommunikaatiotilanteissa ilmaista itseään ymmärrettävästi ja toisaalta myös ymmärtää toista osapuolta, jonka kielessä on erilaista rytmiä, äänensävyä ja -voimakkuutta, taukoja ja painottamista. asiakas joutuu opettelemaan tulkitsemaan erilaisia ilmeitä ja eleitä sekä muuttamaan omansa tilanteeseen sopivaksi.

Korhonen (2013, 68) kirjoittaa, että kulttuurien välisiin kohtauksiin tarvitaan niin sanottua kulttuurista lukutaitoa, joka tarkoittaa sekä oman että vieraan kulttuurin tapojen ymmärtämistä ja tietoa asiakassuhteeseen vaikuttavista taustatekijöistä. Kulttuurinen lukutaito tarkoittaa ammattilaisen kykyä havaita ja ymmärtää kulttuurien välisiä ja erilaisia merkityksiä sekä arvioida ja vertailla niitä. Kulttuurinen lukutaito merkitsee sitä, että sekä ammattilainen että asiakas laajentavat kulttuurista käsitystään ja siirtyvät omakulttuurikeskeisyydestä molemminpuoliseen ymmärrykseen ja suvaitsevaan ilmapiiriin.

Ammattilaisen olisi hyvä olla tietoinen myös siitä, että yhteisö- ja yksilökeskeisissä kulttuureissa keskinäiset viestintäerot voivat olla suuria. Viestintätilanteissa saattaa näistä syistä tapahtua väärinkäsityksiä ja kommunikaatiokatkoja. Erityisesti ilme- ja elekielen erilaisuus voi aiheuttaa hämmennystä. Muslimikulttuurissa ja yhteisökeskeisissä kulttuureissa ohjausprosessit ovat muodollisia ja ammattilaisella nähdään olevan auktoriteettiasema ohjattavaan nähden. Ohjaustyön ammattilaisella puolestaan on lähtökohtana pyrkimys tasa-arvoiseen

kohtaamiseen. Tällaiset erilaiset odotukset saattavat aiheuttaa ristiriitoja asiakassuhteessa. (Korhonen 2013, 68.)

Muslimikulttuuria ja yleisesti ottaen monikulttuurisuutta kohdatessa avoimuus, vilpittömyys ja empatia ohjattavan arvoja ja kulttuuria kohtaan ovat tärkeitä ammattilaisen kohtaamistaitoja. Asiakkaan kohtaaminen yksilönä on edelleen tärkeä osa kohtaamistilannetta, mutta tieto asiakkaan mukana tulevasta kulttuurillisesta perinnöstä saattaa olla työskentelyn kannalta hyödyllisempää. Tämä ei tarkoita asiakkaan jokaisen kulttuurisen piirteen hyväksymistä, mutta enemmänkin tilaisuuden luomista tasavertaiselle dialogille. (Korhonen 2013, 69.)

Muita huomioitavia asioita ovat muun muassa muslimiyhteisön rakenne Suomessa. Muslimiyhteisö Suomessa on melko tiivis. Erityisesti samasta maasta tulleet usein muodostavat tiiviin yhteisön, jossa on omat niin positiiviset kuin negatiiviset puolensa. Positiivisia vaikutuksia omaan yhteisöön hakeutumisesta ovat tukiverkosto, joka auttaa tarvittaessa. Tukiverkoston hyviä puolia ovat myös koti-ikävän lievittäminen, koska yhteisössä voi puhua omaa kieltä ja jakaa omalle kulttuurille tyypillisiä ominaisuuksia. Negatiivisia vaikutuksia omaan yhteisöön kuulumisesta ovat muun muassa juorut, sosiaalinen paine ja vääränlaisen tiedon leviäminen. Yhteisössä niin hyvät kuin huonot uutiset leviävät jäsenien välillä ja näin jäsenillä on korkeat paineet elää toisten hyväksymää elämää. Tässä tapauksessa vanhempien vastuu ja oman kulttuurin säilyttämisen vastuu kasvaa, koska oman kulttuurin tapojen hylkääminen voi olla häpeällistä yhteisössä. Esimerkiksi lapsen seurustelu-uutinen voi levitä yhteisön korville, joka lähtee juorusta ja kasvaa helposti vanhempien mainetta vahingoittavaksi asiakksi, jolloin maineen puhdistamiseksi vanhemmat joutuvat turvautumaan rangastusmenetelmiin.

Muita haittapuolia saman etnisen taustan omaavien ryhmään kuulumisesta voi olla myös vääränlaisen tiedon leviäminen, joka tarkoittaa jonkinlaisen käsityksen leviäminen yhteisössä, joka perustuu pelotteluun tai muuhun motiiviin. Tällainen on esimerkiksi käsitys suomalaisesta lastensuojelusta. Monilla näyttää olevan käsitys huostaanotosta sellaisena tapahtumana, joka saattaa tapahtua aggressiivisesti, kenenkään mielipidettä kysymättä ja jopa lapsen itkun seu-

rauksena. Tällainen väärinkäsitys on haitallinen niin uuteen maahan sopeutumisen kannalta kuin päivähoiton vanhempien kanssa tapahtuvalle yhteistyölle ja lastensuojeluun suhtautumisessa.

2.2 Katsomuskasvatus uudessa varhaiskasvatussuunnitelmassa

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteita on päivitetty ja uusin versio on voimassa elokuusta 2017 alkaen. Päivittyneen Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden uudistukset koskevat varhaiskasvatuksen kasvu- ja toimintaympäristöä. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteena on lapsen aktiivisempi rooli ja vuorovaikutussuhteet. Lapsia pyritään kannustamaan ja rohkaisemaan tutustumaan toisiin ihmisiin, kieliin ja kulttuureihin. Tässä päivähoiton henkilökunta asettaa esimerkkiä, kun kohtaavat erilaisuutta myönteisesti ja ilman ennakkoluuloja. (Varhaiskasvatuksen perusteet 2016, 20.)

Viimeisimmäksi laadittu varhaiskasvatussuunnitelma lähestyy moninaisuutta termillä katsomuskasvatus, jonka tarkoituksena on tutustua lasten kanssa eri uskontoihin ja katsomuksiin. Tehtävää toteutetaan muun muassa vuosikiertoon liittyvien juhlien avulla sekä päivittäisissä tilanteissa, kuten pukeutumisessa ja ruokailussa. Varhaiskasvatussuunnitelma painottaa lisäksi huoltajien kanssa tapahtuvaa yhteistyötä ja sen tärkeyttä. Huoltajien kanssa tapahtuva yhteistyö on lapsen edun mukaista ja näin tärkeässä roolissa varhaiskasvatuksessa. Huoltajien tasa-arvoinen kohtaaminen ja luottamussuhteen rakentaminen tukevat varhaiskasvatuksen kasvatustyötä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 18, 36, 44.)

3 VERKKOSIVUSTON SUUNNITTELU

Aloitin verkkosivuston suunnittelun ja aineiston keruuprosessin syksyllä 2016. Tutustuin aikaisempiin tutkimuksiin, opinnäytetöihin, kirjallisuuteen ja verkkolähteisiin. Kysyin aiheeseen liittyviä kirjallisuuslähteitä myös opettajilta, opiskelu- ja työkollegoilta ja tein vinkeistä listan aineiston sisällön rakentamista varten. Erilaisia kirjallisuuskatsaus tyyppejä tarkasteltaessa huomasin, että systemaattisen kirjallisuuskatsauksen sijaan kuvaileva narratiivinen kirjallisuuskatsaus voisi sopia paremmin tämän opinnäytetyön aineiston keruu ja analysointi menetelmäksi.

3.1 Subcultures-sivuston sisällön kokoaminen

Kirjallisuuskatsausta jaetaan narratiiviseen ja integroivaan. Integroiva kirjallisuuskatsaus muistuttaa jonkin verran systemaattista kirjallisuuskatsausta ja siinä on tarkoituksena kuvata tutkittavaa ilmiötä mahdollisimman monipuolisesti ja tuottaa jopa uutta tietoa. Narratiivinen kirjallisuuskatsaus on taas metodisesti kevyin kirjallisuuskatsauksen muoto. Narratiivista kirjallisuuskatsausta voi jakaa yleiskatsaukseen, kommentoivaan tai toimitukselliseen. Narratiivinen yleiskatsaus on laajempi kirjallisuuskatsauksen muoto, joka auttaa ytimekkään ja johdonmukaisen yhteenvetonsa avulla ajantasaistamaan tutkimustietoa tarjoamatta varsinaista analyttistä tulosta. (Salminen 2011, 6-7.)

Valitsin narratiivisen kirjallisuuskatsauksen, jonka avulla tarkoitukseni on etsiä vastauksia erilaisiin ennalta mietittyihin kysymyksiin ja käsitteisiin, kuten islamilaiseen tapakulttuuriin. Koen kuvailevan narratiivisen kirjallisuuskatsauksen soveltuvan parhaiten tämän tyyppiselle opinnäytetyölle aineiston keruun ja reflektoinnin menetelmäksi. Salmisen (2011, 7-8) mukaan menetelmän avulla voi tutkia, millaista tietoa opinnäytetyön keskeisistä kysymyksistä on olemassa.

Tärkeää työn kannalta on asettaa täsmälliset ja rajatut kysymykset, jotta ilmiön tarkastelu olisi paitsi mahdollista mutta myös selkeä. Lisäksi kun aiheena on niinkin laaja kuin islam, jonka juuret ovat jo 600-luvulla ja joka on kristinuskon jälkeen vaikutusvaltaisimmista uskonnoista maailmassa, aihe voi helposti levitä liian laajaksi.

Aineiston keruuta helpotti islamilaisen tapakulttuurin teeman pilkonta erilaisiin kysymyksiin: Kuka on maahanmuuttaja? Mikä on islam ja muslimi? Mitä tarkoittaa tapakulttuuri? Miten se määritellään ja mitä siihen kuuluu? Mikä on kulttuurikasvatus? Mitä tarkoittaa maahanmuuttajaperheen ja -lapsen kohtaaminen työssä? Tämän jälkeen lähdin etsimään vastauksia näihin kysymyksiin pitäen mielessä aineistokriittisyyden.

Etsin aineistoon sopivia lähteitä olemassa olevista kirjoista ja verkon tarjoamista aikaisemmista tutkimuksista ja opinnäytetöistä. Tämän lisäksi kävin läpi internetin tarjontaa käyttämällä erilaisia suomenkielisiä hakusanoja, kuten ”muslimit sosiaalityön asiakkaina”, ”tapakulttuuri”, ”islamilainen tapakulttuuri”, ”paasto”, ”arabimaat” ja ”muslimi nainen” sekä englannin kielellä ”islam”, ”arab culture”, ”muslim culture” ja ”muslim behavior”. Muslim behavior eli muslimien käyttäytyminen haulla löysin muun muassa customs and behavior artikkelin, jossa kerrottiin muslimien tervehtimistavasta, kommunikaatiosta ja vieraanvaisuudesta (30 days of prayer 2010).

Aineistossa käytän Heikki Palvan ja Irmeli Perhon (1998) toimittamaa *Islamilainen Kulttuuri* – teosta sekä Husein Muhammedin (2011) *Yhtä erilaiset* – teosta, jossa paneudutaan syvemmin muslimihenkilön tai –perheen arkeen ja kuvataan perusarkisia asioita islamin uskonnon historian sijaan. Suomenkielisistä teoksista edellä mainitut teokset valikoituivat tälle aineistolle sopiviksi. Lisäksi naisen asemaa kuvaillessa Akarin ja Tiilikaisen (2009) aineisto on melko ajan-kohtaista ja relevanttia. Osa lähteistä, kuten *Islamilainen Kulttuuri* ovat vanhoja, mutta koen teoksen sisältämän informaation edelleen paikkansapitäväksi.

Lähteiden valintaan on vaikuttanut jonkun verran oma taustani maahanmuuttajana ja muslimina, sillä sen perusteella pystyn tunnistamaan asenteellisia ja op-

pimisen kannalta epäolennaisia lähteitä. Aineiston valinnassa haasteellista on ollut löytää muslimin tapakulttuurista ja tavallisesta arjesta kertovia teoksia. Lisäksi haasteellista on ollut myös erityisesti verkossa olevasta informaatiosta poimia sellaista, joka keskittyisi muslimiyhteisön positiivisiin ominaispiirteisiin. Melko suuri osa aineistosta keskittyy kuvailemaan muslimiyhteisöä asenteellisella tavalla, joka on minun työni kannalta epäolennaista.

Lähdekriittisyys, aineiston luotettavuus, tekijyys, puolueettomuus, ajantasaisuus ja kattavuus ovat tärkeitä aineiston niin keruu vaiheessa kuin analysoinnissa (Kiravokirjastot). Näitä asioita mielessä pitäen verkon tietotarjontaa tulee suodattaa oman työn kannalta sopivaksi.

3.2 Subcultures-sivuston synty

Internet on tärkeä tiedonhaun kanava. Internetiä käytetään monipuolisesti eri syistä ja tarkoituksista. Internet on laskenut tiedon jakamisen kynnystä, jonka takia hausta voi löytää tieteellisiä artikkeleita ja asiantuntijoidentuottamaa asiasisältöä ja tietoa marginaalisista aiheista, joista yleisesti on vähemmän painettua tietoa. (Kiravokirjastot)

Internetin käyttöä erilaisiin tarkoituksiin arvioidaan olevan noin 87 % 16–89 –vuotiaiden joukossa. Käytön yleistymisen myötä palveluita siirretään yhä enemmän sinne, mistä asiakkaita tavoitetaan parhaiten. (Tilastokeskus 2015.)

Internetin käytön yleistyminen ja mobiiliverkkoon siirtyminen lisäävät tarvetta ja tekevät tilaa internetissä tapahtuville nopeille ja välittömästi tapahtuville opetuksille. Internetissä tapahtuvalle kulttuurikasvatukselle olisi tilaa ja tarvetta. Tämän vuoksi koen, että aineistosta on hyödyllistä tuottaa verkossa julkaistava aineisto, joka toimii aina niin kauan kun internet-yhteys on saatavilla. Lisäksi verkkomateriaalia on helppo muokata ja päivittää tarpeen mukaan.

Verkkosivujen perustamiseksi hankin tietoa erilaisista verkkosivujen ylläpitojärjestelmien tarjonnasta ja hinnoista. Verkkosivuston rakentamiseksi tarvitaan niin

sanottuja webhotellia, domainia, sähköpostia ja HTTPS-sertifikaattia. Näiden oston jälkeen tuli myös valita sivustoa kuvaileva nimi. Verkkosivuston nimeksi valitsin subcultures.info, joka maksoi hieman enemmän mutta mielestäni info sopi paremmin sivuja kuvaavaksi kuin .com –pääte. Lisäksi koska kulttuuri on melko usein tullut tiedostamattomaksi tavaksi toimia, subconscious eli alitajunta kuvaa kulttuuria parhaiten. Subconscious ja cultures sanojen yhdistelmän tuloksena syntyi subcultures. Subcultures tarkoittaa myös alakulttuuria, joka tässä tapauksessa viittaa islamin päävaikutukseen kulttuuriin, jota jokainen islamia tunnustava maa muokkaa oman kulttuurin ja tapojen tueksi. Jokainen muslimimaa muodostaa oman islamin alakulttuurinsa, joka sisältää omia käsityksiä, tapaa elää ja omaksua uskontoa. Islamilainen kulttuuri on myös suomalaisessa kulttuurissa alakulttuurina, kun vallitseva kulttuuri on eurooppalainen ja erityisesti skandinaavinen tapakulttuuri.

Verkkosivuston sisältämät kuvat ovat Pixabay -sivustosta, joka on ilmainen, jonka kuvia voi käyttää tekijänoikeuksia rikkomatta. Kaikki kuvat ja videot Pixabayssa on julkaistu tekijänoikeusvapaina. Tämä tarkoittaa, että kuvia ja videoita voi ladata, muokata ja jakaa. Kuvia voi käyttää ilman lähteiden merkintää.

Verkkosivujen rakentamista varten minun tuli myös selvittää, millaiset ovat hyvät nettisivut. Tätä aihetta selittävät monet blogit ja Youtube -videot. Verkkosivujen tekstisisällön ja visuaalisuuden suunnittelussa tulee ottaa huomioon monia asioita. Peltoperän (2015) mukaan selkeät verkkosivut ovat ulkoasultaan yksinkertaisia ja helppolukuisia. Tähän pyrin myös subcultures-sivustossa.

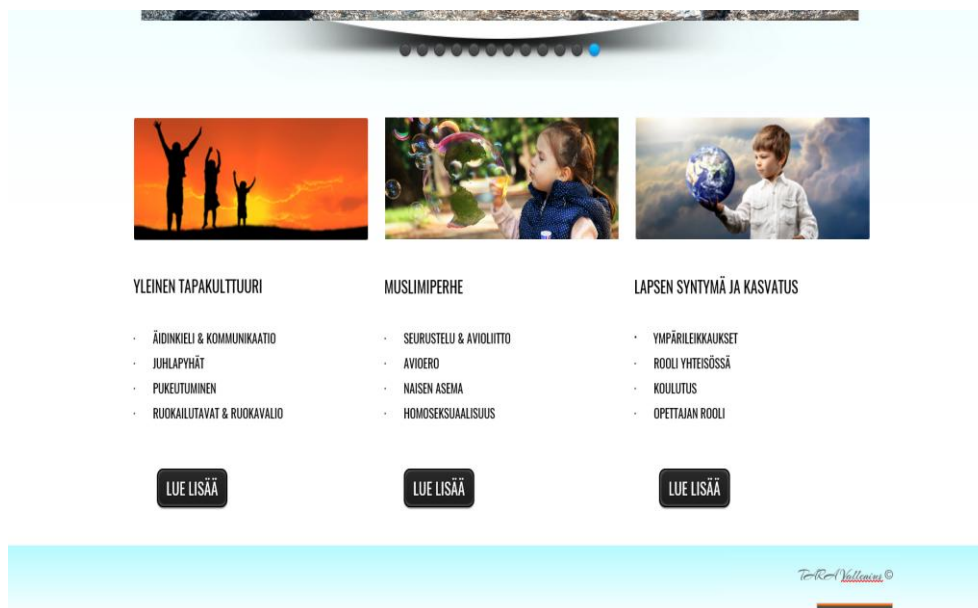
4 VERKKOSIVUSTON AINEISTO

Verkkosivuston aineiston valinnassa keskityin hakemaan tietoa muslimien tavallisesta arjesta, tavasta pukeutua, kommunikoida, viettää juhlapäiviä ja syödä. Islamin juuriin paneutumisen koin menevän paitsi laajaksi, mutta myös ohi aiheen, jonka tarkoituksena on perehdyttää työntekijää muslimimaahanmuuttajan arkeen. Aineistoon keräsin tietoa muslimin perusarkisista asioista juhlapäiviin, jonka tarkoituksena on muodostaa verkkosivuston sisällön. Eri aineistojen avulla saatua tietoa pyrin valitsemaan tarkasti ja tarkistaen asian paikkansapitävyyttä muista olemassa olevista lähteistä. Erityisesti internetlähteitä on tarkistettu muista kirjallisuuslähteistä. Aineiston sisältöjen pohjalta rakentuneita tapakulttuurin eri teemoja on viety sivustoon sellaisenaan, joskin tekstiä helppolukuisemmaksi muokaten.

Kuva 1. Subcultures etusivu

Kuvassa 1 näkyy Subcultures -sivuston etusivu. Etusivulla ulkonäköä on muokattu kuvailemaan sisältöä kuvien ja avainsanojen avulla.

Kuva 2. Subcultures etusivun jatko-osa

Etusivulla näkyy myös (kuva 2.) sivuston pääteemat, jonka alta löytyy lue lisää – painike, josta pääsee tekstin kokonaisuuteen.

Sivusto tarjoaa sekä auditiivista että visuaalista tietoa. Tärkeintä sivun ulkonäköä ja sisältöä suunniteltaessa on pitää mielessään helppolukuisuus ja mielekyys. Verkkosivussa on tarkoituksena olla lyhyitä lauseita, tietoiskuja ja avainsanoja, jotka helpottavat lukua.

Asiakokonaisuudet on jaettu sivustossa kolmeen pääteemaan: yleiseen tapakulttuuriin, muslimiperheeseen sekä lapsen syntymään ja kasvatukseen. Näiden alta löytyvät äidinkieli ja kommunikaatio, juhlapyhät, pukeutuminen, ruokailutavat ja ruokavalio, koulutus, avioliitto, avioero, naisen asema, homoseksuaalisuus sekä tyttöjen ja poikien ympärileikkaukset, joita käsitellen alaluvuissa tarkemmin.

4.1 Muslimien tapakulttuuri

Islamia käsitetään melkein jokaisessa 40 muslimimaassa omalla tavalla. Muslimeja yhdistää islamin peruspilareiden – uskontunnustus, rukous, paasto, almu-

vero ja pyhiinvaellus – noudattaminen. Usko voi vaihdella muslimien välillä konservatiivisesta vapaampaan ajatteluun. Uskonto on onnistunut tuomaan kulttuuriin erilaisia tapoja, jotka yhdistävät muslimeja keskenään. (Pavla & Perho 1998, 9.)

Lähi-idän maille ominaisia kulttuuripiirteitä ovat yhteisöllisyys, autoritarisuus ja maskuliinisuus. Islamilla on tärkeä sija muslimiyhteiskunnissa ja politiikassa. Lisäksi uskonto vaikuttaa aktiivisesti myös ihmisten elintapoihin. Islamilainen kulttuuri näkyy muun muassa muslimien pukeutumistavassa, ruokavaliossa, häätraditioissa sekä erilaisessa elämäntavassaan. (Islamic culture 2003–2009.)

4.1.1 Äidinkieli ja kommunikaatio

Muslimimaissa puhutaan muun muassa arabiaa, persiaa, daria, urdua, hindiä ja turkkia. Arabian kieli on yksi puhutuimmista maailmankielistä. Arabian kieltä puhutaan ainakin 24:ssä eri Lähi-Idän ja Pohjois-Afrikan maassa. Se on viidenneksi puhutuin kieli ja islamilaisten pyhä kieli, jota noin 300 miljoonaa ihmistä puhuu äidinkielenään ja oletettavasti yli miljardi ihmistä osaa kieltä. Arabian kirjakieli on yksi yhteinen, mutta murteita eri puolilla arabimaita on monia erilaisia. Arabiaa kirjoitetaan arabialaisin kirjaimin, joita luetaan oikealta vasemmalle. (Abu-absi)

Arabian kielessä ei käytetä juuri ollenkaan olla-verbiä, jolloin arabiankielinen saattaa sanoa ”minä nälkä”, ”minä jano” tai ”minä tyttö”. Esimerkki arabiankielisestä lauseesta: ”*Ana kharj alsarayara*” suoraan käännettynä tarkoittaa ”minä ulkopuolella autoa”. Aikamuotoja on vain kaksi, mennyt aika (perfekti) ja presens, johon sisältyy futuuri. Arabian kielessä sanat tulevat eri järjestyksessä kuin suomen kielessä. Lisäksi arabian kielessä työstä käytetään ”*hije*” (hän) ja pojasta ”*hua*” (hän), feminiini ja maskuliini. (Monikulttuurisen pedagogiikan sivusto)

Muslimien yksi Koraanista omaksuttu tapa on tervehtiminen. Muslimit tervehtivät toisiaan sanomalla ”*alsalam alaikum*” eli ”olkoon rauha kanssasi”. Lisäksi tervehdykseksi monissa muslimimaissa annetaan suukko poskelle. Suukkojen määrä vaihtelee yhdestä kolmeen. On kohteliasta tervehtiä kaikkia tilassa olevia henkilöitä yksitellen. Yleensä nuorempi henkilö menee vanhemman henkilön luokse. Miespuolinen henkilö ei voi tervehtiä naista poskisuukolla tai kosketuksella, sillä fyysinen kontakti mieshenkilön kanssa on vasten islamin uskoa. Lisäksi naisen ja vieraan mieshenkilön tulee välttää pitkiä katsekontakteja. (Stacy 2016; Palva 1998, 80.) Tämä koskee myös työ- ja koulukavereita. Monissa muslimimaissa ystävyyttä miehen ja naisen välille vierastetaan. Tämän takia ihmiset kulkevat saman sukupuolen ryhmissä.

Arabian ja persian kielen puheessa käytetään yleensä kiertoilmauksia ja symboleja sekä vertauskuvia. Kaunopuheisuutta ja runollisuutta puheessa pidetään oppineisuuden, hienotunteisuuden ja vilpittömyyden merkinä. Myös elekieli on usein vauhdikasta ja siinä ollaan jatkuvassa liikkeessä, jotta saadaan kuvailluksi mahdollisimman hyvin tunteita ja ajatuksia. Huumorintajua ja iloa ihailaan suuresti monissa muslimimaissa. (Terve)

4.1.2 Juhlapyhät

Muslimien tärkeimpiä juhlapyhiä ovat Ramadanin (paastokuukauden) jälkeinen *id al-fitr*. *Id al-fitriä* juhlitaan kahdesta kolmeen päivään, jolloin vierailujen, yhteisten ruokailujen, almujen jakamisen sekä anteeksiannon merkitykset kasvavat. *Id al-adha* tai uhrijuhla liittyy muslimien pyhiinvaellukseen. Juhla alkaa pyhiinvaeltajien taitettua suurinta osaa pyhiinvaelluksen rituaalista ja se kestää noin kolme päivää. Juhlaa vietetään eri maissa eri tavalla. Uhrijuhlaa edeltävänä päivänä monet paastoavat. (Hallenberg 1998, 31,43.)

Molemmat juhlapyhät ovat erityisen hyviä syitä auttaa köyhiä ja lahjoittaa itselle tarpeettomia tavaroita tai ruokkia varattomia ihmisiä. Juhlapyhien aikana ne, joilla on varaa uhrata eläin – yleensä lammas – valmistavat lihasta aterian tarjottavaksi naapurustolle ja erityisesti köyhille. Lisäksi vanhainkotien, lastensai-

raaloiden ja lastenkotien toiminta on monesti riippuvainen näiden juhlapyhien ja muina aikoina toimitetuista lahjoituksista – monissa maissa toiminta on pelkätään lahjoitusten varassa. (Hallenberg 1998, 31, 43 & Muhammed 2011, 94.)

Muita juhlapyyhiä ovat profeetta Muhammedin syntymäpäivä, islamilaisen ajanlaskun ja länsimaiden uusvuosi. Ero näiden kahden ajanlaskun välillä on, että toinen on kuukalenteriin perustuva ja toinen aurinkokalenteriin. Tämän eron vuoksi islamilaisen kuukalenterin mukaan eletään vuotta 1438. Islamilaisen kalenterin mukaan vuodessa on 354 päivää eli vuosi on 11 päivää lyhyempi kuin gregoriaaninen aurinkovuosi. Tämän takia juhlapyhien ajankohta muuttuu noin 11 päivää joka vuosi. Islamilaiset oppineet tekevät jatkuvasti havaintoja kuun näkymisestä Mekassa ja kuun muodosta. (Oja 2007, 57–58.) Muslimien viikon pyhäpäivä on perjantaina ja työviikko alkaa sunnuntaista.

Osa muslimeista viettää surujuhlia imaamien muistoksi. Šiiamuslimit uskovat, että profeetta Muhammedin jälkeen muslimien johtamisen vastuu siirtyi tyttären miehelle, Alille ja sitä mukaa se periytyy aina suvun jäsenille, imaameille. Shiiamuslimien mukaan on 12 imaamia, jotka kuolivat marttyyreinä uskonnon nimessä ja sitä puolustaessa ja heidän muistopäiväänsä vietetään *Muharram*-kuukauden aikana erityisesti Iranissa, Afganistanissa, Irakissa ja Pohjois-Libanonissa, mutta myös esimerkiksi Suomessa Šiiamuslimien moskeijoissa. (Shiislam i.a.)

Juhlat näkyvät ihmisten pukeutumisessa ensisijaisesti, sillä silloin ihmiset pukeutuvat juhlavasti. Surujuhlat myös näkyvät shiia-muslimien arjessa, jolloin Muharram-kuukauden aikana ihmiset saattavat pukeutua surua kuvaavaan väriin, mustaan. Muita merkkejä *Muharram*-kuukaudesta ovat surun ilmaiseminen moskeijoissa vietettävissä rukousten ja tarinoiden kerrontahetkissä. Moskeijassa *Muharramia* vietetään muistamalla imaameja ja jakamalla ruokaa jokaiselle tapahtumaan osallistujalle. Jotkut saattavat paastota kunnianosoitukseksi marttyyreina kuolleille imaameille ja jotkut taas kieltäytyvät liharuoasta.

Muslimien merkkipäiviin kuuluu myös Koraanin yö, *lailat al-qadr*, jolloin jotkut viettävät rukoilemalla ja lukemalla koraania.

4.1.3 Pukeutuminen

Suurimmassa osassa muslimimaita alastomuus on kiellettyä tai häpeä myös perheenjäsenten välillä. Suomalainen tapa saunaan saattaa tuntua kummalliselta muslimeista. Alastomuus on hyväksyttävää ainoastaan oman aviopuolison seurassa. (Brusila 2008, 82–83.)

Päiväkodeissa päiväunille mentäessä lapsia monesti riisutaan ja lasten nukkumajärjestys voi olla minkäläinen tahansa. Muhammed (2011, 120.) mukaan tähän järjestelyyn konservatiiviset vanhemmat ovat olleet tyytymättömiä ja ovat saattaneet puuttua ja pyytää hoitajia olla riisumatta lasta ja nukuttamatta pojan viereen.

Islamin pukeutumisohteet ovat monitulkinnalliset ja siitä johtuen muslimit ovat erimielisiä siitä, miten noudattaa oikeaa islamia ja pukeutua oikealla tavalla. Jotkut noudattavat sunnien koulukunnan määräykset ja jotkut Šiia-imaamin ja jotkut taas ei kumpaakaan, joten muslimien pukeutuminen voi vaihdella suuresti. Rukouksen aikana kuitenkin kaikkien tulee pukeutua peittävästi, tämä koskee myös miehiä. Tosin miesten ei tarvitse peittää hiuksiaan. Lisäksi sekä miesten että naisten tulee käyttää löysiä vaatteita, jotka eivät paljasta muotojaan. (Muhammed 2011, 110.)

Hijabin eli huivin käyttö ja hiusten peittäminen vaihtelee eri muslimeilla. *Hijabia* käytetään joko uskonnollisista syistä tai vain perinteen ja kulttuurin säilyttämiseksi. Musliminaisten käyttämä päähuivia kutsutaan *hijabiksi*, kasvohuntua *niqabiksi* ja silmät peittävää vaateosaa *burkaksi*. Koko vartalon peittävää kaapua, joka jättää näkyviin silmät ja kädet, kutsutaan joko *abayaksi* (arabia), *chadoriksi* (persia) tai *jilbabiksi* (somalia). *Hijabin* ja peittävän vaatetuksen tarkoituksena on suojella naista muiden katseilta. Peittävä vaatetus ei herätä huomiota ja näin ollen sitä pidetään naiselle myös turvallisempana ja hyväksyttävämpanä. Vaatimattoman ja peittävän pukeutumisen on ajateltu myös palvelevan

siinä mielessä, että ihmiset eivät keskittyisi arvioimaan ja tuomitsemaan pelkän ulkonäön ja – asun perusteella. (Muhammed 2011, 111–112.)

Hijabin käyttöön vaikuttaa henkilön tausta ja se, mikä on hänen kansalleen ominaista pukeutumisessa ja huivin käytössä. Huivin käyttö ei kerro suoraan henkilön konservatiivisuudesta uskonnon suhteen, se voi olla vaan tapa, johon on totuttu ymmärtämättä sen syitä tarkemmin. (Muhammed 2011, 115.)

4.1.4 Koulutus

Monissa muslimimaissa koulunkäynti aloitetaan seitsemän vuotiaana. Jotkut käyvät koraanikoulua, mutta niitä käydään nykyään harvemmin, sillä suuremmissa osissa muslimimaita on isoja valtion perustamia kouluja. (Hattsein 2006, 71.)

Opettajan ammattinimike on arvostettu muslimimaissa ja siinä roolissa toimivalta on ehdoton auktoriteettiasema. Opettajalla on erityisen tärkeä asema muslimiyhteiskunnassa. Opettajalla on sananvaltaa ja häntä verrataan jopa profeettaan tai tuomariin ja hänen puoleen käännetään esimerkiksi ongelmatilanteissa. Interaktiivista opetusta pidetään monesti opiskelijan oppimisen kannalta tarpeettomana. Opetuksissa oppilaat istuvat yleensä koko opetuksen ajan hiljaa, sillä puhuminen tunnilla on sallittua vain silloin kun kerrataan opittua. Opettajan sanomaa ei saa kyseenalaistaa eikä hänen kanssaan kiistellä asioista. Oppilaan tehtävänä on tehdä kotiläksyjä, pitää hyvää huolta siisteydestään ja totella opettajaa nöyränä. Opettajilla on monissa maissa myös oikeus käyttää fyysistä väkivaltaa. (Muhammed 2011, 120-121.) Monissa muslimimaissa opettajaa pelätään, koska fyysisen kurituksen lisäksi opettajat käyttävät henkistä väkivaltaa huutamisen, nolaamisen ja alistamisen muodossa. Fyysistä kurittamista saataan harjoittaa ala-asteikäisillä lapsilla esimerkiksi lyömällä kepillä kämmeniin.

Muhammed (2011, 121.) mukaan Suomessa asuvilla maahanmuuttajalapsilla on ollut vaikeuksia naispuolisen opettajan auktoriteetin kunnioittamisessa. On ollut tapauksia, joissa myös lasten vanhemmilla on ollut vaikeuksia tehdä yh-

teistyötä naisauktoriteetin kanssa. Maahanmuuttajalapsilla ja -nuorilla sääntöjen noudattaminen ja naisopettajan kunnioittaminen ei liity uskuntoon vaan enemmänkin mallikäyttäytymiseen. Uskontoa saatetaan käyttää tekosyynä kylläkin. Monissa muslimimaissa naisten hakeutuminen opetuslalle on yleistä eikä sitä kielletä missään, edes Koraanissa. Oppilaan tai vanhempien naisauktoriteetin vastustamisessa on enemmän kyse omista asenteista naista kohtaan, johon saattaa vaikuttaa naisen asema lähtömaassa. On mahdollista, että vastustaminen kumpuaa yrityksestä välttää sääntöjen ja ohjeiden noudattamista.

Yleensä muslimimaissa sekä poikien että tyttöjen koulutusta pidetään tärkeänä. Kuitenkin naisten koulutustaso on huonompi kuin miesten. Koulutustason alhaisuuteen voivat vaikuttaa perinteet ja käsitys naisten ja miesten eri rooleista: miestä pidetään perheen elättäjänä ja naisen tehtävänä on hoitaa kodin ja lapset. Lukutaitoa yleensä arvostetaan myös pienissäkin kylissä, sillä Koraanin lukemiseen tarvitaan lukutaitoa. Kuilu tyttöjen ja poikien koulutustason välillä on pienentymässä ja muutosta tapahtuu jatkuvasti. Koulutustason koheneminen tapahtuu elintason kehittymisen rinnalla ja elintason kohennettua myös korkea koulutustaso naisilla on väistämätöntä. (Akar & Tiilikainen 2009, 17.)

4.2 Perhe islamilaisessa kulttuurissa

Suomalaisessa yhteiskunnassa lähtökohtana on se, että kaikki ihmiset – sukupuolesta ja iästä riippumatta - ovat tasa-arvoisia ja kaikkia tulee kohdella oikeudenmukaisesti. Tasa-arvosta ja oikeudenmukaisuudesta säädetään lailla (yhdenvertaisuuslaki, laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta). Tasa-arvo lain (L21/2004). mukaan ketään ei saa syrjiä iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden, sukupuolisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Lain naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta . (L609/1986) mukaan sukupuoleen perustuva syrjintä ei ole sallittua. Lain tarkoituksena on edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa ja parantaa naisten asemaa esimerkiksi työelämässä.

Avioliittolaissa säädetään myös avioliitossa elävien puolisojen oikeuksista ja velvollisuuksista. Lakiin (L234/1929) nojautuen naisella on oikeuksia ja velvollisuuksia siinä missä miehelläkin. Puolisot ovat yhdenvertaisia lain (L234/1929) edessä. Perusperiaatteena on, että puolisot toimivat luottamuksella ja yhteisen perheen tukemiseksi. Puolisoilla on vapaus päättää menevätkö töihin, mihin työllistyvät tai mihin perheen ulkopuoliseen toimintaan osallistuvat. Suomalaisissa perheissä miesten ja naisten rooli- jaot eivät ole suuria ja ehdottomia vaan pariskunnat neuvottelevat asioita ja pyrkivät saamaan äänensä kuuluviin. Mies voi yhtä hyvin olla kotona hoitamassa lapsia kuin nainen ja kotityöt jakautuvat molemmille tasapuolisesti. Myöskään vanhemmuudessa ei ole ehdottomia auktoriteetteja. Väkivalta on kielletty kaikessa muodossaan ja seuraukset voivat olla suuria. Lisäksi suomalaisilla lapsilla on mahdollisuus kyseenalaistaa ja jopa vastustaa vanhempien sääntöjä ja käskyjä. (Kanervo & Kaljunen 2007, 26, 50.)

Näitä edellä kuvailtuja lakeja ja periaatteita monesti vierastetaan muslimimaisissa, jolloin Suomeen muuttanut maahanmuuttaja saattaa kokea tämän ristiriitaiseksi omien tottumuksien ja tapojen kanssa. Muslimiperheissä rooli- jaot ovat monesti selkeästi havaittavissa. Naisen ja miehen roolit ovat tiedossa, kuten myös lasten ja muun suvun paikka perhedynamiikassa.

Muslimiperheet ovat yhteisökeskeisiä ja perhekoot ovat usein melko isoja. Muslimiperheissä on patriarkaalinen perhemuoto, johon luetaan mukaan serkut, sedit, enot, tädit ja isovanhemmat. (Daneshpour 1998; Akar & Tiilikainen 2009, 14.)

Muslimisuurperheessä lasta tuetaan sosiaalisesti ja taloudellisesti niin kauan, kunnes tämä kykenee osallistumaan perheen elantoon. Perheellä on monesti yksi yhteinen pankkitili ja jokaisen jäsenen rahat ovat yhteisiä. Muutto kotoa tapahtuu vasta silloin, kun avioidutaan. Avioelämän päättyessä monesti lapsi palaa kotiin vanhempiensa luokse asumaan. Muslimiperheessä tunnetaan suurta vastuuta suvun vanhimpia kohtaan. Vanhempien ja isovanhempien kunnosta ja terveydestä pidetään huolta ja heidän asiat hoidetaan monesti heidän puolesta. Muslimiperheessä iäkkäät asuvat saman katon alla ja he asuvat siellä kuolemaansa saakka. Vanhainkotijärjestelmä tunnetaan (negatiivisista huhupuheis-

ta ja tv-sarjoista), mutta sitä vieroksutaan ja pidetään julmuutena sulkea perheenjäsen tuntemattomaan paikkaan. (Akar & Tiilikainen 2009, 14–15.) Eläkeikä on esimerkiksi Irakissa alhainen (50–60 vuotta) ja vanhuuden kokeminen alkaa myös silloin, jolloin erityisesti naiset saattavat kutsua itsensä vanhaksi ja vaatia enemmän huomiota ja huolenpitoa.

Pakolaisuus ja maahanmuutto ovat rikkoneet suurperheitä ja perheenjäsenet saattavat asua pitkän välimatkan päässä toisistaan. Sukuun pyritään pitämään edelleen yhteyttä välimatkasta huolimatta, jos verkkoyhteydet sitä sallivat. (Akar & Tiilikainen 2009, 15.)

Muslimiperheessä lapsensaanti on tärkeä osa avioliittoa. Lapsensaantia pidetään Jumalan lahjana ja lapsettomuus koetaan epäonnistumisena ja häpeänä. Lapsettomuus voi johtaa joissakin tapauksissa avioeroon. Lapsettomuutta ei voi ratkaista adoptiolla, sillä islam kieltää sen. Sukulaisten ja ystävien lapsia on mahdollista kasvattaa, mutta ei adoptoida. (Akar & Tiilikainen 2009, 15, 29.)

Pojan syntymä on perheelle ilonaihe siinä missä tytönkin, mutta joissain kulttuureissa pojan syntymää toivotaan useammin, sillä se takaa isän sukulinjan jatkumisen ja vahvistumisen. Sukulinjan jatkumisen merkiksi lapsen toiseksi ja kolmanneksi nimeksi annetaan isän ja isoisän nimi. Tyttölapsen kasvatuksesta on perheen äiti ja muut suvun naiset vastuussa. Tyttöä tulee opettaa ”hyväksi vaimoksi”, joka hoitaa kotityöt ja ruoanlaiton. Muslimiäitien tehtävänä on opettaa lapsilleen kulttuuriin ja islamiin liittyviä arvoja ja tapoja sekä sosiaalista lapset pojan ja tytön rooleihin. (Akar & Tiilikainen 2009, 15, 17.)

Muslimiäidit tukeutuvat monesti lapsiinsa ja saavat vaikutusvaltaa heidän kautaan. Lasten ajatellaan turvaavan vanhempiansa vanhuutta ja eläkettä. Omat lapset voidaan rinnastaa suomalaiseen sosiaaliturvaan tai eläkkeeseen. (Akar & Tiilikainen 2009, 15.) Suomessa lapset saattavat ottaa isomman vastuun omista vanhemmistaan erityisesti silloin, jos vanhemmilta puuttuu kielitaito. Usein saattaa törmätä siihen, että lapsi kulkee vanhempien mukana erilaisissa tapaamisissa tulkkaamassa vanhemmilleen. Lapsella on monesti vastuu huolehtia vanhempien terveydestä ja hyvinvoinnista.

4.2.1 Seurustelu ja avioliitto

Seurustelu on monesti paheksuttava asia ja se saatetaan kieltää jyrkästi. Puolison valinta on useimmiten vanhempien tehtävä. Tytön kohdalla kumppanin tulee olla henkilö, joka pystyy elättämään häntä. (Muhammed 2011, 147.)

Jotkut muslimivanhemmat kannustavat lapsiaan tutustumaan kumppaniin hyvin ennen sitoutumista. Toiset sallivat tutustumisen valvotusti ja jotkut kieltävät tutustumisen kokonaan. Tällöin puoliset näkevät toisensa vasta häyönä. (Muhammed 2011, 146.)

Seurustelun hyväksyminen oman poikalapsen kohdalla ei tarkoita, että asia olisi hyväksyttävää myös tytön kohdalla. Yleisesti ottaen tytön seurustelua paheksutaan enemmän kuin pojan, varsinkin jos kyseessä ei ole vanhempien ja sukulaisten välillä sovitusta ja varmistetusta avioliitosta. Tytön seurustelu-uutinen voi aiheuttaa melko voimakkaan reaktion joissain perheissä. Uutisesta voi koitua paljon harmia tytölle erityisesti silloin, jos seurustelukumppani ei ole muslimi tai samasta maasta kotoisin oleva. (Muhammed 2011, 149.) Suomessa ja muissa Euroopan maissa on uutisoitu tapauksista, jossa tyttöä on murhattu kyseisistä syistä. Suuremmaksi osaksi kuitenkin tytön seurustelun tai muun elämän tavan takia aiheutuneista väkivaltatilanteista vaietaan ja tyttö saattaa kokea, että on helpompi alistua perheen tahtoon kuin nousta vastaan.

Pakkoavioliittoja harrastetaan muslimikulttuurissa edelleen. Kyseisellä avioitumistavalla tarkoitetaan nimensä mukaisesti toisen pakottamista solmimaan avioliittoa esimerkiksi sukulaisen, ystävän lapsen tai jopa tuntemattoman varakkaan osapuolen kanssa. Tällaisen suhteen solmimiseen vanhemmat ja sukulaiset käyttävät sanallista painostusta, uhkailua ja jopa fyysistä väkivaltaa. Pakkoavioliittoa perustellaan monesti sillä, että vanhemmat ajattelevat lapsen parasta ja heidän käytöksen tarkoituksena on suojella lasta ja turvata tämän tulevaisuutta. Vanhemmat saattavat uhata erottaa lastaan perheestä ja koko yhteisöstä, ellei tämä suostu vanhempien vaatimukseen. Pakkoavioliitto yleensä kos-

kee naisia enemmän kuin miehiä. Miehellä – varsinkin mitä varakkaammasta on kyse – on enemmän valinnanvaraa puolison suhteen. (Muhammed 2011, 151.)

Perhe saattaa monesti myös hyötyä taloudellisesti tai sosiaalisesti pakkoavioliitosta. Varakas aviomies on paitsi turvallisempi vaihtoehto tytölle ja hänen perheelle mutta myös perheen maineelle, sillä miehen tarjoamalla myötäjäisillä on merkittävä rooli avioliiton solmimisessa. Monesti tyttären vanhemmat ovat sopineet avioliiton jo avioparin ollessa pieniä lapsia, jolloin sopimusta on hankalaa rikkoa myöhemmin. Pakkoavioliiton syynä voi olla myös sosiaalinen paine, jota sulhanen itse tai hänen perheensä kohdistaa tytön perheeseen. Paine on kovempi varsinkin, jos tytön perhe tekee töitä tälle sulhasen perheelle tai sulhasen perhe ovat maanomistajia. Perhe voi kokea olevansa velvollinen antamaan tyttärensä kiitokseksi. (Muhammed 2011, 151.)

Pakkoavioliiton ajatellaan myös suojelevan esiaviolisilta suhteilta, jotka ovat Jumalan ja yhteisön tahtoa vastaan. Tämän takia avioitumisikä on alhainen, sillä kiinnostus vastakkaiseen sukupuoleen alkaa teini-iässä. (Muhammed 2011, 151.)

Islamilaisissa avioliittosäännöissä ja ehdoissa tärkeintä on puolison uskonto. Islam suosittelee aina avioitumaan muslimin kanssa tai puolison kääntymistä uskontoon ennen avioitumista. Muslimimiehen mentäessä naimisiin ei muslimin kanssa tarkoittaa niin sanotusti uskonnon levittämistä ja laajentamista, sillä lasten uskonto määräytyy isän uskonnon mukaisesti. Islamissa ajatellaan, että vain muslimipuolisoiden lapset ovat muslimeja. Musliminaisen avioituminen toisuskoisen miehen kanssa on teoriassa kiellettyä kaikissa olosuhteissa. Toisin kuin suomalaisessa avioliitossa naimisiin mentäessä nainen ei voi ottaa miehen nimen eikä toisin päin. Jokainen säilyttää oman nimensä. (Akar & Tiilikainen, 13.) Myös omaisuus säilyy henkilökohtaisena avioliitosta huolimatta.

4.2.2 Lapsen syntymä

Muslimimaissa korkeaa syntyvyyttä pidetään monesti sosiaalisena ongelmana. Syntyvyyden rajoittamista ei kuitenkaan islamin uskonnossa paheksuta tai kielletä. Akar ja Tiilikaisen (2009, 26–27.) mukaan muslimioppineet suhtautuvat ehkäisyyn avoimesti ja jopa profeetta Muhammedin kerrotaan hyväksyneen raskauden ehkäisyn. Monissa muslimimaissa hormonaalisten ehkäisyjen käyttökin on melko hyväksyttävää. Myös abortti hyväksytään islamissa, jos siihen on terveydellisiä syitä. Sosiaalisista syistä raskauden keskeyttäminen sallitaan Turkissa, Bahrainissa ja Tunisiassa.

Muslimiyhteisössä raskauden aikana naisella on oikeus ja lupa hemmotteluun ja huolenpitoon. Raskauden aikana nainen saa levätä ja keskittyä ainoastaan itseensä ja vauvaansa kun muut yhteisön naiset hoitavat kotityöt, mies käy töissä ja auttaa raskaissa tavaroissa. Synnytys tapahtuu joko sairaalassa normaalisti tai doulan avustuksella. Synnyttänyt äiti pyrkii imettämään vauvaa mahdollisimman pitkään, mutta jos ilmenee vaikeuksia imetyksessä, vauvaa imettää yhteisön joku muu vastasyntynyt jäsen tai turvaudutaan äidinmaitokorvikkeisiin. että islamilaisessa kulttuurissa avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten ajatellaan olevan ”äpäriä” ja heitä monesti hävetään tai heidät voidaan jopa hylätä. (Akar & Tiilikainen 2009, 28–29.) Lapsensa hylännyt äiti joutuu käymään raskausajan ja synnytyksen yksinään vailla yhteisön tukea. Myös lapsen hylkäämisen hän joutuu tekemään yksin ja salassa niin, etteivät yhteisönjäsenet saavat tiedon avioliiton ulkopuolelle syntyneestä lapsesta. Yhteisön korville kantautuneesta tiedosta voi seurata paljon harmia äidille ja häpeä koko perheelle.

Lapsen nimestä päätetään koko perheen ja suvun voimin. Usein lapsi saa nimensä isoisän, isoäidin tai jonkun muun sukulaisen mukaan. Lapset ovat paitsi oman vanhempiensa myös koko heidän yhteisön vastuulla. Vanhemmat, sukulaiset, ystävät ja jopa naapurit saattavat yhdessä kasvattaa lasta ja opettaa hänelle yhteisön säännöt, kulttuurin ja uskonnon. (Akar & Tiilikainen 2009, 28.)

Islamissa täysi-ikää saavutetaan länsimaita varhaisemmassa vaiheessa. Hattsein (2006, 71.) mukaan se saavutetaan jo 13–15 vuotiaana, jolloin lasta pidetään velvollisena täyttämään uskonnollista vastuutaan (noudattamaan uskonnon viittä peruspilaria ks. Muslimien tapakulttuuri). Hallenberg (1998, 21)

pitää poikien syntymää islamilaisessa kulttuurissa taloudellisesti edullisempänä ja parempana vaihtoehtona, sillä hänen mukaansa poikia pystytään käyttämään tuottavana työvoimana, joka on varsinkin miehestä riippuvaiselle äidille niin sanotusti taloudellinen turva.

4.2.3 Avioero

Avioerot ovat yleistyneet islamilaisessa kulttuurissa. Avioeroa ei suositella uskonnon näkökulmasta, mutta se tulee hyväksyä jos näin on parasta kummankin osapuolen kannalta. Avioerotyyppejä on monenlaisia islamissa ja perhelaissa. Mies voi hakea avioeroa naisesta yksipuolisesti. Hakeakseen avioeroa miehestä naisen tulee esittää tuomioistuimelle päteviä syitä avioerolle. Syitä voivat olla esimerkiksi miehen väkivaltaisuus, kyvyttömyys huolehtia perheen tarpeista tai impotenssi. Islamilaisen lain mukaan naisen on mahdollista erota miehestä, jos tämä palauttaa liittoa solmittaessa saamansa morsiusrahan tai osan siitä. Avioerossa jokainen osapuoli saa pitää omaisuutensa. Mies on velvollinen maksamaan naiselle tuolloin elatustukea eli *nafaqa*. (Akar & Tiilikainen 2004, 13.)

Lasten huoltajuudesta päätetään tuomioistuimessa. Yleisesti muslimimaissa – Marokkoa lukuun ottamatta – huoltajuus siirtyy isälle lasten ollessa isompia ja itsenäisempiä. Esimerkiksi Iranissa vuonna 2003 voimaan astuneen lain mukaan lasten huoltajuus siirtyy isälle seitsemän vuoden iässä. Somaliassa pojan huoltajuus siirtyy isälle 10-vuotiaana ja tytön 15-vuotiaana poikkeuksellisesti 18-vuotiaaksi, jos tuomari sallii. Egyptissä äiti säilyttää lapsensa huoltajuuden siihen saakka, kunnes lapsi täyttää 15 vuotta. 15 ikävuoden jälkeen lapsi saa itse vaikuttaa huoltajuutensa pysymiseen äidillä tai siirtymiseen isälle. Jos äiti menee uudelleen naimisiin, hän joutuu luopumaan lastensa huoltajuudesta. Olipa huoltajuus äidillä tai isällä, taloudellinen vastuu säilyy isällä. (Akar & Tiilikainen 2004, 13.) Mikäli muslimimiehen vaimo on kristitty tai juutalainen erotilanteessa lasten huoltajuus on automaattisesti isällä, sillä lasten uskonto määräytyy isän mukaan (Hallenberg 1998, 25.)

Islamilaisessa avioliittoa koskevassa lainsäädännössä pahin rikos on pettäminen eli aviorikos. Aviorikos on kriminalisoitu kaikissa muslimimaiden rikoslaeissa, Turkkiä lukuun ottamatta. Aviorikoksessa rikotaan Koraanissa mainitut Jumalan sekä yhteiskunnan asettamien moraalien rajoja. Iranissa ja Saudi-Arabiassa rangaistuksena aviorikokselle voidaan käyttää raipparangaistusta tai kivittämistä, sillä aviorikosta luokitellaan jopa murhaa pahempaan tekona. Muissa tapauksissa aviorikoksesta tuomittu henkilö voidaan tuomita vankeuteen tai sakkoihin. (Akar & Tiilikainen 2009, 45.)

4.2.4 Naisen asema

Naisten työssäkäynti muslimimaissa on yleistymässä, sillä naiset ovat yhä halukkaampia kouluttautumaan, luomaan uraa ja menestymään. Afrikan muslimimaissa - Algeriaa lukuun ottamatta - olosuhteet liittyen naisen lukutaitoon, avioitumis- ja synnytysikään, työllistymiseen ja lisääntymiseen ovat hyvät. Tätä on selitetty siirtomaaisännän vaikutuksella (Haavio 2013).

Koulutuksessa ja tieteessä islam on pyrkinyt tasa-arvoisuuteen jo varhain. Jo kauan ennen arabialaisia numeroita ja nollaa vuonna 859 muslimiarabinainen Fatimaa Al-Fihri opetti matematiikkaa Al-Karaoinen yliopistossa, jolloin ihmiset matkustivat Euroopasta asti kuulemaan tätä oppinutta naista. (Ouakrim 1998, 12.)

Myöskään politiikassa tai uskonnollisessa toiminnassa naisen asemaa ei kielletä – ainakaan Koraanissa. *Haditheissa* eli niin sanotut perimätiedoista profeetta Muhammedin teoista, puheista ja uskomuksista, voi kylläkin löytyä naisvastaisia asenteita ja esimerkiksi eräässä *hadithissa* löytyy maininta siitä, että nainen ei voi menestyä johtajana. Monista muslimimaista ovat nousseet kuitenkin vahvoja naisjohtajia ja naiset ovat osallistuneet politiikkaan. Tällaisia ovat esimerkiksi tunnettu intialainen kuningatar Mumtaz Mahal 1500-luvulla, Pakistanin pääministeri Benazir Bhutto 1900-luvulla, Bangladeshin pääministeri Begum Khaleda Zia 2000-luvulla ja maailman nuorin kuningatar jordanialainen Rania Al-Abdullah. Kuningatar Rania sekä esimerkiksi Nobelin rauhanpalkinnon saanut

pakistanilainen Malala Yousafzai ovat puhuneet vuosia naisten aseman puolesta, koulutuksen ja rauhan puolesta. Edelleen naisten on vaikea saada jalansijaa esimerkiksi uskonnollisissa viroissa, kuten imaamin tehtävissä. Tähän on muutamia poikkeuksia, kuten entisessä Jugoslaviassa ja Malesiassa, joissa naiset ovat toimineet imaameina tai rukouskutsun huutajina. (Ouakrim 1998, 12.)

Monissa muslimimaissa perustuslain ja Koraanin näkökulmasta nainen ja mies ovat tasa-arvoisia. Valtion köyhyys, poliittinen asema sekä uskonnolliset ääri-
liikkeet kuitenkin vaikuttavat tasa-arvoisten lakien täytäntöönpanoon. Monissa maissa on onnistuttu ottamaan valtavia edistysaskelia naisten tasa-arvoisen aseman saavuttamisessa. Turkissa, Tunisiassa ja Marokossa muutokset tähän suuntaan ovat olleet menestyksekkäämpiä. Myös Iranissa naisten koulutustaso ja asema yhteiskunnassa on melko hyvä verrattuna muihin lähialueiden maihin. (Hämeen-Anttila 2004, 171.)

Akar ja Tiilikainen (2009, 44.) kirjoittavat naisen oikeudesta omaan kehoon, joka on sidoksissa koko perheen ja suvun kunniaan. Seksuaalioikeudet ovat osa ihmisoikeuksia, joihin islamilainen lainsäädäntö (Šaria eli islamin mukaan Jumalan ihmisille antama muuttumaton laki) on joskus kykenemätön vastaamaan. Tästä johtuvat kunniamurhat, pakko- ja lapsiavioliitot, seksuaalivähemmistöjen syrjintä, raiskaukset, tyttöjen ympärilaikkaukset ja avioliiton ulkopuolelle syntyneiden lasten häpeäminen tai hylkääminen. Ongelmallista on myös nuorten seksuaalisuuden tukahduttaminen ja vaikeus saada turvallinen abortti sekä puutteet seksuaalivalistuksessa.

Suurimpia ihmisoikeutta rikkovia asioita ovat kunnian nimissä tehdyt murhat. Näissä murhissa ongelmana on se, että ne monesti jäävät kokonaan ratkaisematta eikä tekijää rangaista. (Kouros & Villa 2004, 193.)

Kunniarikokset ovat yleensä yhteydessä tytön seksuaalisuuteen. Tällaisia murhia tekee joko tytön perhe, suku tai muu yhteisö. Kunniamurhan tarkoituksena on palauttaa menetetty kunnia ja ylpeys yhteisössä. (Kouros & Villa 2004, 190.) Monissa muissa muslimimaissa rangaistus kunniamurhasta saattaa olla huomautus poliisiasemalla tai enimmillään lyhytaikainen vankeus, sillä naisen huo-

noon käytökseen puuttuminen on velvollisuus ja oman kunnian pelastaminen on tärkeä osa yhteisön jäsenen roolia. Kunniamurhat eivät aina liity uskontoon pikemminkin kulttuuriin ja taustaan ja minkälainen käytäntö on yleensä ollut tyypillistä esimerkiksi asuinalueella. (Akar & Tiilikainen 2009, 45.)

Monissa muslimimaissa ja Afrikan maissa raiskausten seuraukset ovat mitättömiä. Muslimimaissa raiskaaja voi hyvittää tekonsa, jos menee raiskatun kanssa naimisiin. Naiselle ei jää muuta vaihtoehtoa kuin hyväksyä naimisiinmenoehdotusta, sillä vain sellainen teko voi pelastaa perheen menetetyn maineen. Iranissa raiskaukseen syyllistyneelle seuraa ääri-rangaistus, kuten kuolemantuomio ja Egyptissä sekä Irakissa vankeutta. Raiskaukset avioliitossa eivät ole lainsäädännössä rangaistavia, mikä jättää naisen omillaan vailla oikeutta valittaa seksuaalirikoksesta. (Akar & Tiilikainen 2009, 46.) Raiskausrikoksista monesti vaivataan, ei pelkästään muslimimaissa vaan muuallakin maailmassa, sillä tapahtumaa koetaan häpeälliseksi (Punamäki & Ylikomi 2007, 757).

4.2.5 Homoseksuaalisuus

Monissa Lähi-Idän maissa fyysinen läheisyys on tavallinen asia eikä siihen kiinnitetä erityisemmin huomiota. On tavallista nähdä naisten tai miesten kävelevän samaa sukupuolta edustavan henkilön kanssa käsi kädessä, halaavan ja suukottelevan poskelle. Kuitenkin seksuaalista vetovoimaa on ehdottomasti kiellettyä näyttää julkisissa paikoissa. Seksuaaliset vähemmistöt ovat islamilaisen ajattelun mukaan tabu ja kertovat moraalittomasta ajattelusta, jotka saattavat haitata koko islamilaista yhteiskuntaa ja perinteitä. Monissa maissa suhtautuminen seksuaalisiin vähemmistöihin voi ulottua jopa rangaistukseen lailla esimerkiksi vankeus- tai kuolemantuomiolla. Seksuaalivähemmistöjen tuomitseminen perustuu enimmäkseen profeetan perimätietoon, *haditheihin*. (Hallenberg 1998, 42.)

Monissa muslimimaissa on turvauduttu ääri-rangaistuksiin, kuten kuolemantuomioihin homoseksuaalisuuden tukahduttamiseksi. Tällaisia maita ovat muun muassa Iran, Saudi-Arabia, Sudan, Nigeria ja Yhdistyneet Arabiemiirikunnat.

Egyptissä homoseksuaalisuutta rangaistaan vankeustuomiolla ja muissa maissa sakkoja käytetään rangaistukseksi. Irakissa ja Jordaniassa ei ole määritelty tuomiota asiasta ja yleisemmin näissä maissa suhtautuminen on ollut hieman avoimempaa, mutta avioliittoa ei kuitenkaan samaa sukupuolta edustavien kanssa sallita. (Akar & Tiilikainen 2009, 43.)

Islaminuskoa tunnustavat seksuaalivähemmistöt ovat turvautuneet verkossa tapahtuviin salattuihin keskustelupalstoihin, jossa osapuolet voivat olla yhteydessä toisiinsa. Länsimaissa asuvat seksuaalivähemmistöt ovat tiiviisti toistensa tukena ja yhteyksissä eri verkkopalstojen välityksellä hieman avoimemmin kuin muslimimaissa asuvat. (Akar & Tiilikainen 2009, 43.)

4.3 Rituaalinen puhtaus

Vesi on tärkeä ihmisille janoon, peseytymiseen, kasteluun ja muuhun käyttöön. Muslimeille vesi on tärkeässä roolissa. Islamissa ohjeistetaan omasta henkilökohtaisesta hygieniasta huolehtimiseen, johon yleensä käytetään vettä. Hallenbergin (1998, 25) mukaan eräässä *hadithissa* on maininta profeetta Muhammedin sanomasta, jonka mukaan jokaisen muslimin velvollisuus on peseytyä vedellä ja pestä tuolloin päänsä ja vartalonsa. Myös vessassa käydessä tulee puhdistaa itsensä vedellä vasenta kättä käyttäen. Vasenta kättä käytetään peseytymiseen ja oikeaa syömiseen (Akar & Tiilikainen 2009, 30).

Rukoillessa on tärkeä, että se tehdään puhtaassa paikassa rukousmattoa käyttäen ja omaa rituaalista puhtautta noudattaen. Kenkiä ei saa käyttää rukoillessa. Lapsivuodeajan ja kuukautiskierron aikana rukous ja paasto jäävät tauolle eikä nainen saa osallistua myöskään uskonnollisiin rituaaleihin tai käydä moskeijassa. Kuukautisten ja lapsivuodeajan päätyttyä naisen tulee peseytyä lausuen rituaalin, jotta puhdistautuminen tapahtuu jokaisessa kehon osassa. Tällaista rituaalia suoritetaan myös yhdyntän jälkeen. (Akar & Tiilikainen 2009, 30.)

4.3.1 Poikien ympärileikkaus

Ympärileikkaus tarkoittaa toimenpidettä, jossa lapsen peniksen päässä oleva esinahka poistetaan joko kokonaan tai osittain. Toimenpide suoritetaan vauvaiässä tai viimeistään ennen murrosikää. Toimenpidettä suorittaa joko lääkäri tai joku muu henkilö, jota kutsutaan kylän tietäjäksi tai lääkemieheksi. Tällainen henkilö voi suorittaa ympärileikkauksen perheen kotona. (Akar & Tiilikainen 2009, 31.)

Ympärileikkaukset ovat osa muslimien, juutalaisten ja monien Afrikan maiden perinnettä. Akar & Tiilikaisen (2009) mukaan ympärileikkausta ei mainita Koraanissa, mutta profeetta Muhammedin perimätietojen erään tulkinnan mukaan profeetta on syntynyt ympärileikkattuna. Ympärileikkauksen ajatellaan hyväksi poikalapselle hygieniasyistä. Siitä ei muslimioppineet ole päässeet yhteisymmärrykseen, että onko kyseinen leikkaus pakollista vai vapaaehtoista. (Akar & Tiilikainen 2009, 31.)

Koraanin, *hadithien* ja koko uskonnon tulkinnassa – niin kuin muistakin asioista kuin pelkästään ympärileikkaukset – on väitely ja yhteistä tulkintaa ei löydy. Tämän takia uskontoa noudatetaan eri tavoin. Akarin ja Tiilikaisen (2009, 32) mukaan myös ympärileikkaamattoman pojan tai miehen osallistumisesta uskonnolliseen toimintaan tai vaikkapa todistajana toimimiseen on kiistelty ja jonkun tulkinnan mukaan näitä kielletään ympärileikkaamattomalta.

4.3.2 Tyttöjen ympärileikkaus

Tyttöjen ympärileikkauksia selitetään kulttuurisilla, uskonnollisilla, moraalisisilla, sosiaalisilla, taloudellisilla, seksuaalisilla sekä esteettisyyteen että hygieniaan liittyvillä syillä. Syitä ja selityksiä on monenlaisia ja ne vaihtelevat maasta ja kulttuurista toiseen. (Ihmisoikeusliitto, 10.) Tyttöjen ympärileikkauksella tarkoitetaan sukupuolielimen osittaista tai täydellistä poistamista. (Akar & Tiilikainen 2009, 32.)

Tyttöjen ympärileikkauksessa pahimmillaan tapahtuu häpyhuulten työstäminen ja niiden yhteen ompeleminen jättäen jonkin verran tilaa, jotta kuukautisveri ja

virtsa pystyvät poistumaan kehosta. Klitorista saatetaan faraonisessa ympärileikkauksessa poistaa kokonaan tai jättää emätinaukkoa kaventavan osan alle. Muita sukupuolielimen vahingoittamisen keinoja ovat viiltely, pistely ja lävistäminen. (Muhammed 2016.) Faraonisia ympärileikkauksia tehdään erityisesti Somaliassa, Djiboutissa, Malissa, Sudanissa, Egyptissä, Eritreassa ja Etiopiasa. (Akar & Tiilikainen 2009, 32.)

Toimenpiteen tarkoituksena on poistaa työltä maskuliiniset kehonosat, jotta hänestä voi tulla nainen. Toimenpide symboloi naiseutta monissa maissa ja vain ympärileikattu voi olla kunnollinen ja kunniallinen naimakelpoinen nainen. Somaliassa ja muutamissa muissa maissa ympärileikkauksen uskotaan suojelevan seksuaalisilta haluilta ja näin auttaa tyttöä säilyttämään neitsyytensä avioitumiseen saakka. Ympärileikattu tyttö on myös taloudellisesti arvokas, sillä ympärileikatusta työstä sulhanen maksaa perheelle korkeamman morsiusmaksun. (Ihmisoikeusliitto, 10.)

Mohammed (2016) mukaan tämä perinne on syntynyt ennen kristinuskkoa ja islamia. Lisäksi WHO:n tekemän tutkimuksen mukaan 100–130 miljoonaa naista ympäri maailmaa on ympärileikattu ja noin 3 miljoonaa tyttöä elää ympärileikkauksuhan alla joka vuosi. (Mohammed 2016)

Ihmisoikeusliitto listasi vuonna 2004 asiantuntijaryhmän laatimia suosituksia sosiaali- ja terveyshuollon henkilöstölle. Ihmisoikeusliiton (2004) tehdyssä tutkimuksessa ympärileikkausten välittömiä seurauksia ovat kipu, verenvuoto, anemia, verenpaineen lasku, vuotoshokki, tulehdukset, haavatulehdus, haavan aukeaminen, verenmyrkytys, jäykkäkouristus, virusinfektiot (HIV, B- ja C-hepatiitit), septinen shokki ja kuolema, virtsaamisvaikeudet ja virtsaputken ongelmat, luunmurtumat kiinnipitämisen seurauksena ja lähikudosten vaurioituminen. Toimenpiteen seurauksena voivat olla myös psykologiset ongelmat, kuten posttraumaattinen stressi, painajaiset, ahdistus, alakuloisuus ja masennus. Muita mahdollisia seuraamuksia ovat kuukautiskivut, arpeutumisen jälkivaivat, ulkosynnyttimien kystat ja märkäpesäkkeet, kudosten joustamattomuus, kuukautisvuodon pakkaantuminen emättimeen ja avanteet rakkoon tai suoleen. Ympärileikkauksilla voi olla vaikutuksia seksuaalielämään, kuten muun muassa yh-

dyntään, seksuaalihaluihin ja orgasmiin. Toimenpiteen on todettu haittaavan myös lisääntymistä ja hedelmällisyyttä. (Ihmisoikeusliitto 2004, 14–15.)

Ympärileikkaukset ovat törkeitä tekoja, jotka loukkaavat ihmisoikeuksia kaikes-
sa merkityksessään. Niitä ovat vastustaneet tuhannet, ellei jopa miljoonat naiset
ympäri maailmaa. Erityisesti niitä vastustetaan niissä maissa, joissa toimenpide
on yleistä. Ihmisoikeusliitto ja muut naisjärjestöt pyrkivät valistamaan ihmisiä,
jotta ehkäistäisiin tulevia sukuelinten silpomisia. Monissa maissa laki on tar-
peeksi ankara rangaistukseen ja lainsäädäntöä kehitellään parhaillaan monissa
maissa vastustamaan tällaisia tekoja, mutta joissain maissa taas laki on täysin
kyvytön puolustamaan ihmisoikeusrikoksilta. Monissa maissa laki saattaa kiel-
tää vain faraonista toimenpidettä, muttei ympärileikkauksia kokonaan ja joissain
maissa on sekä laki että islamilaiset oppineet ovat nousseet vastustamaan tyt-
töjen ympärileikkauksia. Akarin ja Tiilikaisen mukaan (2009) vuonna 2008 Eryp-
tin terveysministeriö kielsi kaikki ympärileikkaukset asetuksella ja Egyptin isla-
milainen arvostetuin uskonoppinut kertoi toimenpiteen olleen uskonnon vastais-
ta. Euroopan maissa tyttöjen ympärileikkaukset ovat kiellettyjä joko rikoslilla tai
toimenpiteestä erikseen laaditulla lailla. Suomalainen oikeustuomio voi tuomita
vankeuteen jopa kymmeneksi vuodeksi. (Akar & Tiilikainen 2009, 34.)

4.4 Ruokailutavat ja ruokavalio

Muslimien pyhäpäivänä, perjantaina, perhe ja joskus koko suku kerääntyy yh-
teisen aterian ääreen, joka muistuttaa juhla-ateriaa. Aterian valmistusta aloite-
taan monesti jo edellisenä päivänä ja kaikille osallistujille pyritään valmistamaan
lempiruokiaan. Ateriassa tulee melkein aina olla riisiä ja Naan-leipää tai muuta
itseleivottua leipää. Myös jugurttia käytetään paljon joko sellaisenaan tai ruoan-
valmistukseen. (Muhammed 2011, 107.)

Muslimien ruokakulttuurit vaihtelevat alueittain. Kuitenkin yhteisiä ja tunnetuim-
pia ruokia muslimimaissa ovat *falafel*, *dolma* (viininlehtikääryleet tai kaalikääry-
leet), couscous-salaatti, kebab ja kanavartaat, *halloum*, *hummus* ja *tagine*. (Mu-
hammed 2011, 107.)

Islamilaisessa kulttuurissa on sallittuja (*halal*), kiellettyjä (*haram*) ja vältettäviä (*makruh*) ruoka-aineita, jotka perustuvat joko Koraaniin tai profeetan perintöietoon. Koraanin selviä kieltoja, joista muslimit ovat samaa mieltä, ovat raadon, sianlihan tai muun kuin *halal* lihan syöminen. Verta sisältävät ruoka-aineet luokitellaan kiellettyjen listalle. Myös liivatetta sisältävät aineet, kuten jälkiruoat ja makeisvalmisteet ovat kiellettyjä, sillä ne valmistetaan sian nahasta tai luusta. Koraani kieltää yleensä sellaiset aineet, joista uskotaan olevan haittaa ihmisen terveydelle. Näitä ovat myös kaikki päihteet. Alkoholia tulee välttää nauttimasta, ettei se joudu elimistöön, mutta sen käyttöä polttoaineena sallitaan. (Muhammed 2011, 108.)

Koraanin ja *hadithien* asettamiin kieltoihin ruoka-aineiden ja päihteiden suhteen on poikkeuksia myös. Nämä poikkeukset on määritelty Koraanissa tarkkaan ja muslimioppineet ovat väitelleet vuosia saadakseen ihmisiä palvelevia vaihtoehtoja. Uskonnon mukaan ihmisen joutuessa loputtomaan aavikkoon, metsään tai muuhun hätään ja vaihtoehtojen määrän kaventuessa kielletty ruoka-aine on välttämätöntä selviytymisen kannalta. Uskonnon kieltämiä ruoka-aineita saa käyttää vain sen verran kuin on välttämätöntä selviytymisen kannalta. (Muhammed 2011, 108.)

Alkoholin käyttö on paitsi uskonnon mukaan kielletty aine myös laki kieltää sen käytön jyrkästi monissa muslimimaissa. Esimerkiksi Iranissa ja Saudi-Arabiassa alkoholinkäytön seurauksena rangaistus voi olla jopa vankeustuomio. Lain ja uskonnon lisäksi myös yhteisö saattaa paheksua sellaista ihmistä, jota huhutaan käyttäneen alkoholia. Alkoholia pidetään paheena ja sen nauttiminen yhdistetään ihmisen kantamaan kaunaan ja vihaan. Ajatellaan, että alkoholin vaikutuksen alaisena oleva ihminen ei rukoile eikä muista Jumalaa. Lisäksi alkoholin nauttiminen ja humalassa oleminen voi johtaa monenlaisen pahan tekoon ja jopa katumukseen. (Sakr 2016)

Alkoholin nauttimisen lisäksi myös alkoholin valmistamiseen tarkoitettujen raaka-aineiden viljeleminen alkoholinvalmistus merkityksessä on myös ”*haram*” eli syntiä. Alkoholia ei saa myöskään myydä tai välittää toiselle. (Sakr 2016)

Ramadan ja paasto

Ramadan on muslimien paastokuukausi. Se on islamilaisen kalenterin yhdeksäs kuukausi ja se on aika, jolloin kaikkia terveitä täysi-ikäisiä velvoitetaan paastoamaan. Paastoaminen on muslimille monesti kunnia ja se voi merkitä lapsille siirtymää askeleen lähemmäs aikuisuutta. Ramadan muslimimaissa sujuu ongelmitta, sillä Ramadan kuukauden aikana kaikkialla paastotaan ja yhteisö tukee ja jopa asettaa paineita paastoamiselle. Paasto on sekä ruumiin- että mielenharjoitusta, sillä Ramadanin aikana pidättäytyminen tapahtuu paitsi ruoasta mutta myös loukkaavien sanojen käytöstä, riidasta ja kaikesta sellaisesta käytöksestä, joka aiheuttaisi harmia elävälle sielulle. (Hallenberg 1998, 30–31.)

Paasto kestää koko ramadan kuukauden ajan ja päättyy, kun kuunsirppi ilmestyy. Koska islamilainen kalenteri on kuukalenteri, paasto siirtyy vuosittain 11 päivää aikaisemmaksi. Paastotessaan muslimit syövät vain auringonlaskun ja aamuhämärän välisenä aikana. Tämä tarkoittaa, että iltarukouksen ja aamurukouksen välisenä aikana saa syödä niin paljon kuin haluaa, mutta auringonnousun aikana tulee lopettaa ruokailu. Ramadan osuu usein kesään, jolloin Suomessa on valoisaa ja näin ollen paasto aika voi ylettyä jopa 22 tuntiin. Jotta tällainen tuntimäärä ei karsisi heikompia ihmisryhmiä paastoamasta, muslimioppi-neet ovat sallineet Turkin, Iranin, Irakin tai Saudi-Arabian aikojen noudattamista. (Hallenberg 1998, 31.)

5 VERKKOSIVUSTON ARVIOINTI

Julkaisin Subcultures–sivuston 19. heinäkuuta ja lähetin palautekyselyn (ks. liite) sähköpostitse 20. heinäkuuta 28:lle päivähoidon ja maahanmuuttajien parissa työskentelevälle sosiaalialan ammattilaiselle. Ammattilaisten työsähköposteja keräsin Maahanmuuttoviraston ja Helsingin kaupungin verkkosivuilta. Palautteita pyysin myös opiskelutovereiltani vuosiryhmäni Facebook-ryhmässä. Palautekyselyssä esittelin lyhyesti, mitä opiskelen ja mitä opinnäytetyöni pitää sisällään sekä pyysin lyhyesti vastaamaan muutamiin kysymyksiin verkkosivujen ulkonäköön, helppokäyttöisyyteen, selkeyteen, aiheen kiinnostavuuteen ja hyödynnettävyyteen liittyen.

Palautteita siirsin enimmäkseen sellaisenaan tekstiin, sillä palautteet ovat selkeitä ja ymmärrettäviä. Lisäksi suurin osa palautteista osoittavat, että palautteen antajat ovat perehtyneet sivustoon. Palautteet ovat rakentavia ja niitä on helppoa hyödyntää sivuston kehittämisessä. Ammattilaisten palautteista käy ilmi, että he kokevat sivuston hyödylliseksi, selkeäksi ja helppokäyttöiseksi. Palaute on opinnäytetyön tavoitteen kannalta tärkeä.

Ammattilaisilta sain sähköpostitse kaksi vastausta, jonka mukaan sivusto on selkeä ja pirteä ulkonäöltään, asiakokonaisuudet jaoteltu hyvin ja teksti ymmärrettävää, sivusto on helppokäyttöinen. Lisäksi vastaaja kertoi ”*asia kiinnostaa monia ja varsinkin varhaiskasvatuksen puolella kun ollaan monesti ensimmäinen ulkopuolinen kontakti perheeseen, tieto on tärkeää*”. (V1) Kyseinen vastaaja kertoi myös pystyvänsä hyödyntämään sivustoa työssään.

Muita palautteita sain yhteensä neljä, jotka koskivat muun muassa sivuston kuvia, joista puuttuu esimerkiksi *hijabia* käyttävä musliminainen tai stereotyyppinen muslimihenkilö. Vastaajista kaksi olivat sitä mieltä, että kuvien tulisi havainnollistaa paremmin sitä, että puhutaan muslimihenkilöistä.

”kuvituksessa voisi olla enemmän erilaisista muslimiperheistä/naisista/miehistä kuvia. Kuten tekstissäsi luki on muslimeita ympäri

maailmaa hyvin erilaisista kulttuuritaustoista ja sen toivoisin näkyvän vahvemmin myös kuvituksessa. Lisäksi tuohon muslimiperheen huomiointiin Varhaiskasvatuksessa/kahden kulttuurin välissä-osioihin voisi lisätä mielestäni myös osion kaksikulttuurisista muslimiperheistä eli meistä joissa vanhemmilla on sama uskonto mutta kulttuuritaustat eroavat.” (V2)

Erään vastaajan palautteesta tuli ilmi, että sivuston avaaminen puhelimella oli jättänyt osan tekstistä piiloon. Samasta palautteesta nousi esille myös se, että sivustossa käydyt asiat ovat pitkälti yleistyksiä eivätkä kuvasta kaikkien muslimien elämää. Vastaaja lisäksi pyysi korjaamaan Lasten syntymä ja kasvatus – osiossa esiintyvää äpärä –nimitystä, sillä se on halventavaa.

”Lisäksi pohdin sitä, että mikäli tämä sivusto on tarkoitettu pk.n ammattilaisten arjen työn avuksi, niin heille ehkä olennaista olisi saada tietoa ihan siitä perushoittoon ja päiväkodin toimintoihin liittyvistä asioista. Osittain niitä sivuttiinkin kuten esim. Askartelut yms., mutta ehkä niiden avaaminen voisi olla laajemmin esillä. Ja tietysti myös, että muslimiperheitä on monenlaisia ja parhaiten asiat selviää suoraan kysymällä perheeltä.” (V2)

”Tosi hyviä oli mielestäni toi naiseen suhtautuminen auktoriteettinä eli esim opettajana. Olen törmännyt samaiseen ongelmaan. Ja myös lasten mukana kulkeminen ja tulkkaaminen vanhemmille. Olen huomannut, että helsingissäkin on vielä outoa lääkäreille, että tulee lapsi mukaan sairaalaan tai hoitaa kaikki soittamiset ajanvaraukseen.” (V3)

”Sivujen visuaalinen ilme on hyvin lämmin ja positiivinen mikä luo iloisen tunnelman luettaessa. Sivut ovat myös erittäin selkeät ja helppokäyttöiset sekä sivujen videot ovat liitetty aiheisiin ja täten syventävät uudella tavalla tiedon janoisia.

Nettisivut ovat tätä päivää ja karsivat pois epäoleellisen tiedon sekä niiden kautta varsinainen muslimikulttuuritietämys on kasvanut entisestään ja antaa nyt myös uusia näkökulmia siitä kuinka muslimi voi olla kuka tahansa ulkonäköön katsomatta.

Sivujen ansioista voi nähdä kuinka muslimikulttuuri on kehittynyt ja kehityksessä hyvään suuntaan ja kun ymmärrämme toisemme kulttuuria, elämäkokemusta, kasvatusta ym. voi oppia paljon uutta, jonka avulla voit hyväksyä individuaalin arvostuksen sekä kunnioituksen kautta.

Näen sivujen olevan osa historiaa, osa muutosta sekä osa tulevaisuutta ja toivonkin että sivujen positiivinen teema välittyy kaikille. Tunnen sivujen olevan lämmin kosketus muslimien maailmaan ja toivoi-

sinkin sivujen kehittyvän. Sivuilla on potentiaalia venyä mihin suuntaan tahansa.

Seuraava kehitys askel voi olla vaikka, kuinka muslimi kulttuuri on sekoitunut eri maailman kulttuureihin ja mitkä ovat muslimien hienot keksinnöt, jotka ovat vieneet maailmaa eteenpäin.

Muslimi kulttuuri nykysuomessa; Miten suomalaisten kulttuuri on sekoitunut muslimien kulttuuriin ja kuinka osaamme arvostaa molempien hyviä ominaisuuksia, kuten muslimien perhekeskeisyyttä ja anteliaisuutta. Suomalaisten vapautta ja itsenäisyyttä. Kuinka kulttuurit rikastuttavat meitä ja kuinka osaisimme poimia kummastakin kulttuurista ne hyvät asiat jotka antavat meille lisää nautinnollista sisältöä elämäämme.” (V4)

Kehittämisen ideoita saivat palautteiden perusteella äpärä-käsitteen käyttö ja sivustossa käytetyt kuvat. Sivustossa käytän tosiaan sanaa äpärä, mikä perustuu siihen että sanaa käytetään edelleen muslimikulttuurissa kaikessa halventavassa merkityksessään, jota ilmaisen selvästi myös sivustossa. Käsitettä pystyy helposti muokkaamaan sivustosta pois, jos se loukkaa joitakin henkilöitä. Kuvien valinnassa keskityin Pixabay – sivuston ilmaiskuvien tarjontaan ja kuviin, jotka kuvastaisivat aiheitani parhaiten. Subcultures– sivusto sisältää kuvia erilaisista ihmisistä, enimmäkseen lapsista, jotta sivusto selkeämmin näyttäisi keskittyvänsä lapsiin ja varhaiskasvatukseen. Muslimiyhteisö on laaja ja ihmisten ulkonäölliset piirteet vaihtelevat suuresti. Pohjois-Afrikassa muslimit ovat tummempia kuin esimerkiksi Syyrialaiset tai Libanonilaiset. Itä-Afrikan muslimimaisissa käytetään hijabia yleisemmin kuin Pohjois-Afrikassa. Syyrian, Libanonin, Jordanian ja Irakin alueilla usein tavataan vaaleaihoisia- ja -hiuksisia henkilöitä, mikä osoittaa muslimiyhteisön keskinäistä vaihtelevuutta ja moninaisuutta. Tämän takia on hankalaa luokitella muslimeja näyttämään tietyn näköiseksi.

6 POHDINTA

Subcultures-sivusto - verkkosivusto muslimiperheen kohtaamisen tueksi päivähoidon arjessa -prosessi oli minulle todella mielenkiintoinen ja opettavainen kokemus. Valitsemani aihe muokkautui jonkin verran prosessin edetessä. Kuitenkin aihe on pääpiirteissään sama kuin, mitä aluksi halusin lähteä selvittämään. Olen tyytyväinen valitsemaani aiheeseen, vaikka aihe on melko laaja ja vaatinut paljon aikaa ja voimavaroja. Aihe on monipuolinen ja toivon mukaan tavoittaa erilaisuudellaan ammattilaisia ja aiheesta kiinnostuneita ihmisiä. Tavoitteenani oli tehdä erilainen opinnäytetyö, joka olisi myös hyödyllinen ja johon saisin käytettyä luovuutta ja omia kokemuksia maahanmuuton ja pakolaisuuden suhteen. Opinnäytetyöprosessi vahvisti ammattitaitoani ja ammatillista kasvuani.

Aiheen laajuutta ja omaa mielenkiintoa kulttuureja kohtaan tuli rajata leviämässä työssä yli omia voimavaroja ja asetettuja aikatauluja. Tämän takia tuli olla jatkuvasti valppaana ja pitämään mielessä työn tarkoitusta ja tavoitteita. Opinnäytetyön aihe on minulle intohimoinen tutkimuksen aihe ja siitä haasteellinen, koska se saattoi levitä helposti tutkimaan laajemmin eri maiden kulttuureja kuin pelkästään islamilaista kulttuuria.

Tavoitteeni oli rakentaa sivusto, joka tarjoaa tietoa islamilaisesta tapakulttuurista varhaiskasvatukseen parissa työskenteleville ammattilaisille. Tämän tavoitteen saavutin julkaistuaani Subcultures-sivuston. Lisäksi tavoitteeni oli rakentaa sivusto, joka oli helposti hyödynnettävissä ammattilaisten näkökulmasta ja siinä myös koen onnistuvani, sillä palautekyselyiden perusteella ammattilaiset kertoivat pystyvänsä hyödyntämään sivustoa työssään.

Haastavinta tässä opinnäyteprosessissa on ollut aineiston keruu, koska aihetta käsittelevää kirjallisuutta on niukasti ja aineistoon valikoituneista hyvistä lähteistä muutamat ovat yli kymmenen vuoden takaa, mikä saattaa herättää lukijassa kysymyksen miksi en ole hyödyntänyt uudempaa. Palvan ja Perhon (1998) teoksesta Islamilainen kulttuuri olen hyödyntänyt sellaista tietoa, jota olen kokenut paikkansa pitäväksi nyt ja vielä jonkin aikaa niiden keskuudessa, jotka noudat-

tavat uskontoa. Teoksesta olen hyödyntänyt muslimien viettämiä juhlapyhiä ja ruokailuohjeita, jotka ovat yleisiä ohjeita muslimeille. Näiden koen olevan vähemmän kiisteltäviä asioita.

Monet lähteet paneutuivat enemmän Islamin syntyyn ja leviämiseen, joka on työni kohdalla epäolennaista tietoa eikä palvele tarkoitusta koota tapakulttuuriin liittyvää aineistoa. Aineiston keruuvaiheessa huomasin, että islamia käsittelevä aineisto on asenteellinen ja syrjivä. Monet kirjoitukset ovat provosoivia ja tuntuvat kannustavan vastakkainasetteluun suomalaisen ja vieraan kulttuurin välillä. Provosoivaa aineistoa tuli tunnistaa herkästi ja karsia omasta aineistosta. Lisäksi aineisto on harvoin itse muslimimaahanmuuttajien tekemää tai julkaisemaa. Verkon tarjoamat videomateriaalit kertovat rasismista ja ääriliikkeistä, mutta harvemmin muslimimaiden tapakulttuurista, johon liittyy paljon muuta kuin terrorismia. Asenteellinen uutisointi ja ihmisten luokittelu tietyntylaiseksi on epäoikeudenmukaista eikä anna tilaa ihmisille puhdistaa mainettaan ja kertoa niistä hyvistä ominaisuuksista, joita heidän kulttuurinsa omaa. Median ansiosta ihmiset luulevat tietävänsä toisesta ihmisryhmästä kaiken, vaikka todellisuudessa tietävät vain sen mitä media haluaa kertoa saadakseen huomiota.

Sivuston rakentaminen oli minulle uutta ja vaikka alussa kiehtoi kokeilla jotakin uutta ja haastaa osaamiseni, prosessi sisälsi pettymyksiä erityisesti silloin, kun sivustoa ei saanut näyttämään vaivatta sellaiselta, miltä olin aluksi suunnitellut. Sivuston graafisen ilmeen rakentaminen on ollut sivuston rakentamisprosessin haasteellisin osuus, sillä se ei ollut niin yksinkertaista kuin, mitä olin aluksi ajatellut. Prosessin aikana olen vahingossa sivuston teemaa vaihtamalla poistanut sivuston kaikki tiedot ja joutunut turhautumisen ja pettymyksen jälkeen aloittamaan sivun rakentamisen alusta, joka onnekseni osoittautui paremmaksi vaihtoehdoksi. Nykyinen teema ja sivuston visuaalinen ilme on helppolukuisempi ja -käyttöisempi.

Opinnäytetyöprosessin pituus on saattanut välillä etäännyttää minua tarkoituksestani ja tavoitteistani niin, että olen kyseenalaistanut prosessin merkitystä. Olen pohtinut sitä, miksi ihmisten kuuluu tietää islamilaisesta kulttuurista sen koommin kuin mistään muusta kulttuurista. Toivon kuitenkin, että työlleni olisi

tilaa ja paikkaa nykypäivän terrorismiuutisoinnin keskellä tuomaan myös tasa-painoa ja uudenlaisia näkökulmia yksilöllisyyteen ja erilaisuuteen.

Subcultures-sivuston positiivisten palautteiden ansiosta sivusto tulee elämään vielä jatkossa ja päivittymään vastaamaan sitä, mikä on varhaiskasvatuksen ammattilaisten kannalta hyödyllisintä. Päivitän sivustoa vielä tämän prosessin jälkeen, lisään siihen tietoa ja muokkaan tekstiä entistä helppolukuisemmaksi niin, että karsin pitkiä lauseita ja lisään tietoiskuja. Tietoiskut ovat yleensä help-polukuisempia kuin pitkät tekstikappaleet. Jatkossa on mahdollista, että sivus-toon tulee tietoa myös muista kulttuureista ja kielistä kuin pelkästään islamilai-sesta kulttuurista. Haaveeni on saada ihmiskunnan erilaisuutta kuvaavaa koko-naisuutta yhden sivuston sisälle.

LÄHTEET

- Abu-Absi, S. *The arabic language. History of Islam*. Saatavilla 14.11.2016.
- Akar, S.; Tiilikainen, M & Lipsanen, L (toim.) (2009). *Katsaus islamilaiseen maailmaan. Naiset, perhe ja seksuaaliterveys*. Helsinki: Väestöliitto.
- Amnesty 2015. *Pakolaiset hengenvaarassa, EU turvautuu aitoihin ja portinvarti-joihin*. Saatavilla 15.4.2017. <https://www.amnesty.fi/pakolaiset-hengenvaarassa-eu-turvautuu-aitoihin-ja-portinvarti-joihin/>
- Haavio, A (2013). Tasa- arvoa ja hyvää kohtelua. *Ydinlehti numero 2013-4*. <http://ydinlehti.fi/numero-2013-4/tasa-arvoa-vai-hyvaa-kohtelua/>
- Hallenberg, H. (1998). Miten elää muslimina. *Islamilainen identiteetti*. Teoksessa Palva, H. & Perho, I. (toim.) *Islamilainen kulttuuri* (S. 12–61). Helsinki: Otava.
- Hämeen-Anttila, J. (2004). *Islamin käsikirja*. Helsinki: Otava.
- Hattsein, M. (2006). *Islam*. Ulmann-publishing. Kiina.
- Heinonen, H.; Iivonen, E.; Korhonen, M.; Lahtinen, N.; Muuronen, K.; Semi, R. & Siimes, U. 2016. *Lasten oikeudet ja aikuisten vastuut varhais- kasvatuksessa*. Jyväskylä: PS-kustannus. <https://www.pray30days.org/learn/culture/customs-in-muslim-cultures/>
- Ihmisoikeusliitto ry (2004). *Asiantuntijaryhmän suositukset sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstölle*.
- Islamic culture. (2003-2009). HilalPlaza.Com. Saatavilla 14.9.2016. <http://www.hilalplaza.com/islamic-culture/>
- Islamopas. *Islamilaiset juhlat ja pyhäpäivät*. Saatavilla 19.05.2017. <http://www.islamopas.com/hogtider.html>
- Kanervo, S & Kaljunen, S. (2007). *Maan tapa Suomessa*. Gummerus Oy. Jyväskylä. Saatavilla 15.10.2016. <http://www.turku.fi/public/default.aspx?uielementsiz=4&nodeid=17657>
- Kangasniemi, M.; Utriainen, K.; Ahonen, S.; Pietilä, A.; Jääskeläinen, P.; Liikainen, E. (2013). *Kuvaileva kirjallisuuskatsaus: eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsenettyyn tietoon*. Saatavilla 14.12.2016. <http://www.doria.fi/handle/10024/103977>

- Karjalainen, A. Valtiovarainministeriö. Digitalisoidaan julkiset palvelut. Saatavilla 15.5.2017. <http://vm.fi/digitalisoidaan-julkiset-palvelut>
- Kiravo kirjastot. Internet-tiedonhaku ja Googlen edistynyt käyttö. Saatavilla 21.06.2017. http://kiravo.kirjastot.fi/sites/default/files/uploaded/Internet-tiedonhaku_1/index.pdf
- Korhonen, V (2013). Haasteena monikulttuuriset ohjaustilanteet – sosiokulttuurisen oppimisen ja kulttuurien välisen viestinnän näkökulmia. Teoksessa: V. Korhonen & S. Puukari (2013). *Monikulttuurinen ohjaus- ja neuvontatyö* (S. 56-76). PS-kustannus.
- Korhonen, V. & Puukari, S 2013. Kulttuurisen monimuotoisuuden huomioiminen työyhteisössä. Teoksessa Alitolppa-Niitamo, Fågel S ; Säävälä, M. (toim.). *Olemme muuttaneet. Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin* (s. 48-60). Helsinki: Väestöliitto.
- Liebkind, K. (2000). *Monikulttuurinen Suomi*. Helsinki, Gaudeamus.
- Martikainen, T., Sakaranaho, T. & Juntunen, M. (2008). Esipuhe. Teoksessa *Martikainen, T., Sakaranaho, T. & Juntunen, M. (toim.) Islam Suomessa. Muslimit arjessa, mediassa ja yhteiskunnassa* (s. 7–10). Porvoo: WSOY,
- Monikulttuurisen pedagogiikan sivusto, Moped. Kielen merkityksestä ja tietoa arabian kielestä. Saatavilla 19.05.2017. <http://www.moped.fi/kulttuurit/arabia6.html>
- Oja, H. (2007). Aikakirja. Helsingin Yliopisto. Helsinki.
- Palva, H. & Perho, I. 1998. Lukijalle. Miten elää muslimina. Teoksessa *Islamilainen kulttuuri* (s 9-38). Toim. Pavla, H. & Perho, I. Otavan kirjapaino.
- Peltoperä, J. (2015). Minkälaiset ovat hyvät nettisivut? Saatavilla 15.5.2017. <http://www.pokis.fi/minkalaiset-ovat-hyvät-nettisivut/>
- Pernaa M (2014). *Monikulttuurisuus on arkea varhaiskasvatuksessa*. Saatavilla 15.5. 2017. <https://tesso.fi/artikkeli/monikulttuurisuus-arkea-varhaiskasvatuksessa>
- Pew Research Center (2015). Saatavilla 25.10.2016. <http://www.pewforum.org/2015/04/02/religious-projection-table/2010/number/all/>

- Punamäki, R & Ylikomi, R (2007). *Raiskaustrauma I: Raiskauksen kokeminen altistaa psyykkisille ongelmille*. Saatavilla 19.05.2017.
<http://www.tukinainen.fi/SLL82007-757.pdf>
- Sakr, A. (2016). *Alkoholi ja islam*. Islamopas. Saatavilla 5.11.2016.
<http://www.islamopas.com/alkohol.html>
- Salminen, A (2011). *Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyypeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin*. Vaasan yliopiston julkaisuja. Opetusjulkaisuja 62.
- Shiaislam. Ashura Ja Moharram. Saatavilla 19.05.2017.
http://www.shiaislam.info/ashura_muharram/ashura_ja_muharram.htm
- Stacy, A (2016). Assalam Alaikum – The Islamic Greeting.
<https://www.islamreligion.com/articles/4255/assalam-alaikum-islamic-greeting/>
- Terve. Maassa maan tavalla - Lähi-Itä. Saatavilla 19.5.2017.
<http://www.terve.fi/matkailu/maassa-maan-tavalla-lahi-ita>
- Tilastokeskus (2015). Internetin käyttö mobiilia, laitteet henkilökohtaisia. Saatavilla 15.5.2017. http://tilastokeskus.fi/til/sutivi/2015/sutivi_2015_2015-11-26_tie_001_fi.html
- Tilastokeskus, tieto ja viestintätekniiikan käyttötutkimus (2016). Internetin käyttö kulttuuritarkoituksiin viimeisten kolmen kuukauden aikana. Saatavilla 15.5.2017.
http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_klt_klt/060_klt_tau_102.px/chart/chartViewColumn/?rxid=87890cfb-3238-4561-98c3-894a36d22e08
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2016). Opetushallitus.
- Yle 2015. Tutkimus: Suomessa muslimien määrä lähes viisinkertaistuu. Saatavilla 15.5.2017. <https://yle.fi/uutiset/3-7909301>
- Younis, M. (2011). *Muslim Americas identify with God and country*. Washington: Gallup.
- 30 days of prayer 2010. Customs in Muslim Cultures. Saatavilla 17.05.2017.
<https://www.pray30days.org/learn/culture/customs-in-muslim-cultures/>

Liite 1 PALAUTEKYSELY

Palautekysely

”Arvon sosiaalialan ammattilaiset ja maahanmuuttajien parissa työskentelevät,

Vuonna 2010 Suomessa asui 40 000 muslimia ja arvion mukaan muslimiväestön määrä tulee vuoteen 2050 mennessä kasvamaan 190 000:een. Vuoden 2015 alusta Eurooppaan on saapunut yli 792 000 ihmistä pyytäen kansainvälistä suojelua.

Muutosten myötä moninaisuus ja monikulttuurisuus ovat teemoina tulleet yhä tärkeämmäksi osaksi sosiaali- ja varhaiskasvatustyötä. Tämä asettaa kohtaamistaidon jatkuvan kehittämisen kohteeksi.

Kohtaamisen tueksi on suunniteltu tänään julkaistu www.subcultures.info -sivusto, jonka tarkoituksena ja tavoitteena on tarjota tietoa muslimien tapakulttuurista: perustietoa islamista ja muslimina olemisesta, muslimien käytöksestä, kielestä, ruokavaliosta ja pukeutumisesta.

Olen sosionomiopiskelija Diakonia-ammattikorkeakoulusta. Tutkin osana opin- näytetyötäni muslimimaahanmuuttajien tapakulttuuria, jonka pohjalta olen rakentanut sivuston ammattilaisten työn tueksi. Sivuston tarkoituksena on lisätä molemminpuolista ymmärrystä.

Tavoittelen myös lastentarhanopettajan kelpoisuutta, jolloin käsittelen myös varhaiskasvatusta työssäni jonkin verran. Kuitenkin työn tarkoituksena on palvella yleisesti kaikkia maahanmuuttajien parissa työskenteleviä.

Kerään tähän liittyen palautteita sivustosta, sen sisällöstä ja laadusta sekä sen hyödyllisyydestä työssänne.

Toivon todella, että löydätte aikaa arjen kiireistänne vastaamaan muutamiin kysymyksiin.

Kysymykset: Mitä mieltä olet seuraavista?

1. Ulkonäkö:
2. Selkeys:
3. Helppokäyttöisyys:
4. Aiheen kiinnostavuus:
5. Koetko, että pystyt hyödyntämään sivuston tietoa työssäsi?

Lisäksi otan mielelläni ehdotuksia vastaan”